

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČNÍK XX. • ČÍSLO 8 • AUGUST 2012

ROZHOVOR

s náčelníkom
generálneho štábu
generálporučíkom
Petrom Vojtekom

ŽENY

v ozbrojených
silách

por. Miriana Štefaničová

NAŠA PRVÁ PILOTKA

Železný muž

Súťažilo sa bez rozdielu vekových a hmotnostných kategórií a súťažiaci museli zvládnuť všetky disciplíny v jedinom dni. To podľa riaditeľa súťaže podplukovníka Róberta Totkoviča výrazne zvýšilo jej nároky. Na 28 kandidátov na Železného muža zo štyroch rezortov (ministerstva obrany, vnútra, spravodlivosti a financií) čakalo 10 disciplín. Od úvodného zrýchleného presunu na tri kilometre v poľnej uniforme a kanadách so samopalom v ruke, cez tlak na lavičke, kde musel každý vytlačiť svoju osobnú hmotnosť, zhyby na hrazde doskočnej nadhmatom, nosenie dvoch bremien po 60 kilogramov na vzdialenosť 30 metrov, prekážkovú dráhu CISM, šplh na lane bez prírazu, držanie dvoch bremien po 15 kilogramov v upažených rukách, nosenie krosien s váhou 100 kilogramov na vzdialenosť 100 metrov až po plávanie cez vodnú prekážku. Sto metrov vo vode museli súťažiaci zdolať v poľnej uniforme a v kanadách.

Všetky nástrahy trate zvládol a titul Železný muž na rok 2012 napokon zaslúžene získal rotný Juraj Lipták z Územnej vojenskej správy Trenčín. Víťaz bol úspešným členom trenčianskej Dukly. V rýchlostnej kanoistike získal v kategórii K-4 na 200 metrov titul majstra Európy i sveta. Na druhom mieste skončil poručík Tomáš Bibík zo žilinského pluku špeciálneho určenia. Nie je to jeho prvé ocenenie. Ešte vo farbách sereďského ženijného práporu získal v rokoch 2009 a 2010 titul Železného muža. Na treťom stupni sa umiestnil rotný Tomáš Barborík z nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády.

Text: Jozef Žiak
Foto: Ivan Kelement

Miloš Ščepka,
zástupca šéfredaktora

Pesimisti nás s vážnou tvárou varujú, vraj zaniknú tlačené médiá. A kto včas neprejde na web, ten zanikne tiež. Pretože nikto nebude čítať z papiera, všetci budú sledovať len internet. V redakcii tomu neveríme, ale pripravujeme sa na každú možnosť. To so sebou prináša najrôznejšie zmeny a novinky.

Určite už dávno viete, že najaktuálnejšie informácie o dianí v rezorte ministerstva obrany aj Ozbrojených síl SR nájdete na webe. Elektronickou poštou už tretí mesiac dostávate náš digitálny týždenník eBULLETIN MO SR, v ktorom ponúkame prehľad najdôležitejších udalostí za predchádzajúci týždeň. Na stránke www.mosr.sk alebo na stránke issuu.com/ministerstvoobransyr však najnovšie môžete nájsť archív jednotlivých vydaní eBULLETINU i digitálnu podobu mesačníka Obrana. Pravdepodobne ste si všimli aj to, že sa mení i tá klasická, papierová. Nie iba preto, že chceme venovať väčší priestor podnetnému čítaniu – analýzam, úvahám, rozhovorom a reportážam. Tlačný mesačník by podľa nás mal nielen poskytovať informácie a názory, ale mal by to robiť jedinečným a nenapodobiteľným spôsobom. Mal by naplno využívať všetky prednosti, ktoré jeho digitálna podoba ešte dlho mať nebude. Tak, aby listovanie v ňom prinášalo čitateľom poučenie, ale i radosť z profesionálnej práce autorov, fotografov, grafických redaktorov, tlačiarov.

V augustovom vydaní, ktoré vám práve rozvoniava v rukách, sme sa pokúsili z rôznych strán prizrieť problematiku žien v ozbrojených silách. Nevyhýbame sa však ani páličivým sociálnym témam. Mapujeme, na čo môžeme byť právom pyšní, ale aj čo všetko volá po zmene a zlepšení. Na základe vašich pripomienok a reakcií zalamujeme dvanásť strán s témou vojenskej techniky tak, aby si ich nadšenci mohli z časopisu vybrať a čítať alebo odkladať samostatne – podobne ako posledný list obálky s exponátmi Vojenského historického múzea.

Skrátka, robíme všetko pre to, aby Obrana bola vašim časopisom, ktorý budete čítať so záujmom, radosťou, pôžitkom a hrdosťou. Smerovanie je jasné, no cesta je dlhá – a ísť po nej nemôžeme inak, len spolu s vami. Preto radi kedykoľvek privítame vaše pripomienky, názory, tipy a reakcie. Služí na to aj nová adresa elektronickej pošty redakcia@mod.gov.sk.

Pokojný, príjemný, a nie veľmi horúci zvyšok leta vám želá

M. Ščepka

Na obálke: Prvá pilotka slovenských ozbrojených síl, poručíčka Miriama Štefaničová • Foto: OBRANA, Ivan Kelement

2 Železný muž OS SR

4 AKTUÁLNE:

6 Rozhovor s náčelníkom generálneho štábu gen. por. Petrom Vojtekem

8 Ženy v ozbrojených silách

19 Slovenské letecké dni SIAF

20 Protiletadlový raketový systém S-300V4

23 Corner Shot: 10 rokov po

24 UAV – bezpilotné prostriedky

26 Mínomety naše a od susedov 2

32 Cvičenie záchranárov na Širave

34 Čo je EOD COE?

36 Odbory: Sme za férovú hru

39 MISS ARMY Slovensko

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/

Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XX • č. 8/2012 • Redakčná uzávierka 26. 7. 2012 • Do výroby zadané 30. 7. 2012 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR Komunikačný a tlačový odbor • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Zástupca šéfredaktora: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleónora BUJÁČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk • Fotograf a fotoeditor: Mgr. Ivan KELEMENT, tel.: 0960 31 28 06, 0903 820 698, e-mail: ivan.kelement@mod.gov.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, fax: 0960 31 25 20, e-mail: mlena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: kapitán Ing. Otakar HRABÁK, Ivana MIŠKOLCIOVÁ, Lýdia ŠEVČÍKOVÁ, 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, Komunikačný odbor MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana • Tlač: 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová • © Ministerstvo obrany SR, EČ 41208, ISSN 1336-1910.

(Ne)valorizácia začala do živého

Téma výsluhové dôchodky a ich valorizácia (či vlastne nevalorizácia) začala do živého. Po poslaneckom návrhu zákona, ktorým sa koncom júna rozhodlo, že tento rok sa dôchodky vojakov a policajtov valorizovať nebudú, bol rezort obrany postavený pred dilemu: na jednej strane je tu obrovská pravda, že takéto riešenie nie je spravodlivé, pretože medzi ľuďmi, ktorí boli ukrátení o tohtoročnú valorizáciu, je veľa takých, ktorí dobrovoľne odišli z aktívnej vojenskej služby pri znižovaní počtov profesionálnych vojakov ozbrojených síl, ale aj bývalých vojakov v starobnom veku, pre ktorých je výsluhový dôchodok jediným zdrojom obživy.

Na druhej miske váh sú tri fakty:

- 1) takto nastavený systém je dlhodobo neudržateľný;
- 2) pokladnica zívá prázdnotou;
- 3) že v posledných rokoch boli valorizácie dôchodkov voči „vojakom“ strednejšie než voči ostatným občanom.

Neudržateľný systém

Na osobitný účet, z ktorého sú každý mesiac vyplácané dôchodky vojakom, „nateká“ z odvodov vojakov približne 60 miliónov eur ročne. Ibaže celková suma dôchodkov, ktorú musí rezort každoročne vyplatiť, je 160 miliónov eur, teda o 100 miliónov eur viac (!). Rozdiel pokrýva zo svojho rozpočtu ministerstvo obrany.

Medziročne sa výpadok medzi príjmami a výdavkami dôchodkového účtu zvyšuje o 8 až 9 mil. eur. To znamená, že ak v roku 2011 ministerstvo doplácalo na dôchodky vojakov sumou 102 mil. eur, je reálny predpoklad, že tento rok to bude viac ako 110 mil. eur. Takýto systém je dlhodobo neudržateľný – ak s ním

Na osobitný účet, z ktorého sú každý mesiac vyplácané dôchodky vojakom, „nateká“ z odvodov vojakov približne 60 miliónov eur ročne. Ibaže celková suma dôchodkov, ktorú musí rezort každoročne vyplatiť, je o 100 miliónov eur viac.

veľmi rýchlo nezačneme niečo robiť, o pár rokov už jednoducho nebude z čoho dôchodky vyplácať! Respektíve bude treba opäť ubrať z niektorej inej kapitoly rozpočtu rezortu obrany, teda nezostane na výcvik, logistiku, výstroj, modernizáciu techniky... Podľa prepočtov, ak by nastolený trend pokračoval, približne o 15 rokov by na výsluhové dôchodky išla celá jedna tretina rozpočtu rezortu obrany!

Samozejme, môžeme diskutovať – a diskusie aj intenzívne prebiehajú – o formách, ako dnešný stav vecí zmeniť. Scenárov je viacero, od umiernených (kombinácia možného zvýšenia príjmov a možnej korekcie existujúcich výdavkov), cez radikálne (regulácia súbehu výsluhového dôchodku a príjmu zo zamestnania) až po katastrofické (zvýšenie odvodov, zdanenie dôchodkov). Naprieč politickým i odborným spektrom však panuje zhoda, že so systémom sa musí urýchlene niečo robiť. Otázkou

je len čo? A ako? Je jasné, že k zmene systému budeme musieť pristupovať citlivo a zodpovedne, aby sme nenapáchali viac škôd ako osohu. Budeme musieť nájsť spôsob, ako zmeny vopred konzultovať so zástupcami výsluhových dôchodcov.

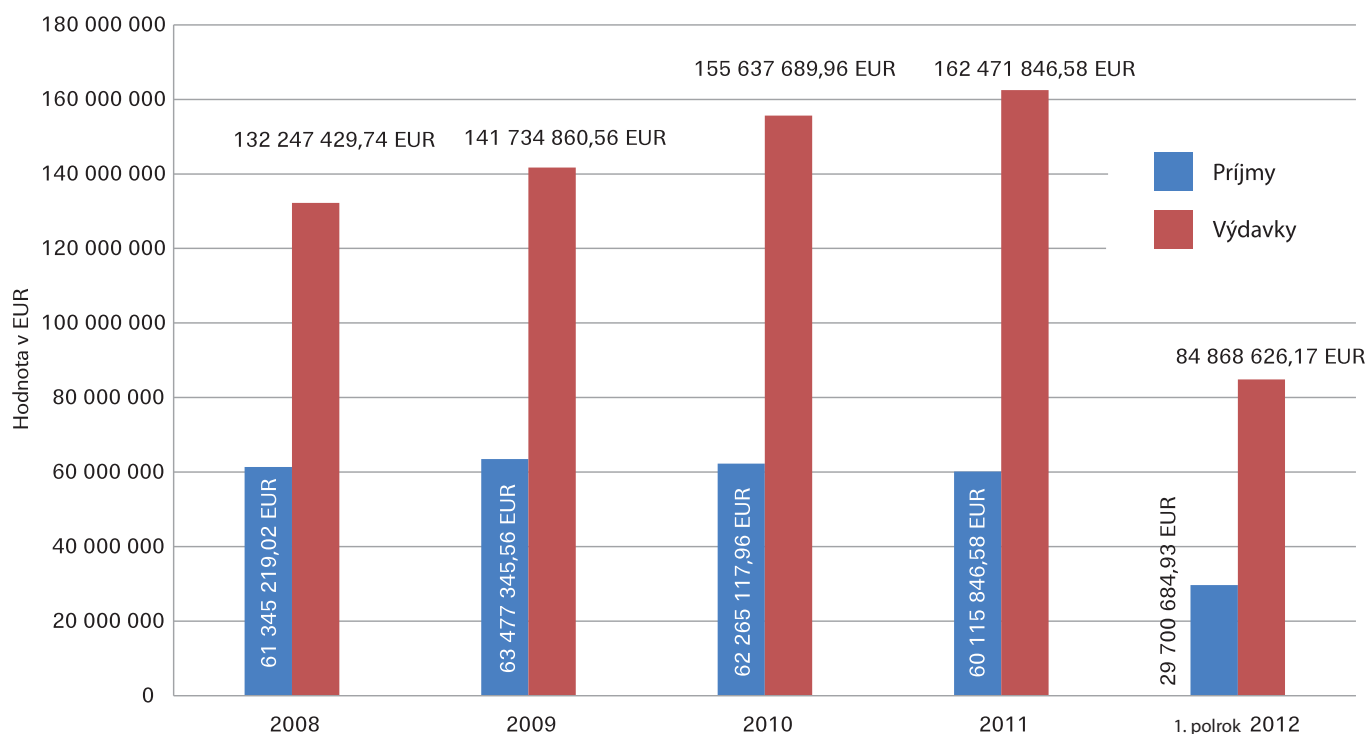
Riešenia sa pripravujú

Riešenie, ktoré pripravuje rezort obrany do budúcnosti, zahŕňa koncepcné zmeny v priebehu služby profesionálnych vojakov. Predovšetkým rozdelí štátnu službu vojakov na dve časti: na dočasnú, v ktorej budú slúžiť približne dve tretiny profesionálnych vojakov v nižších

hodnostiach mužstva, časti poddôstojníkov a časti dôstojníkov a na stálu službu, do ktorej prejdú postupne vojaci na základe ich dosiahnutých výsledkov a z nich vyplývajúceho kariérneho postupu. Vojaci v stálej službe – to znamená tí, ktorí prejdú ako najperspektívnejší celou vojenskou kariérou, musia mať naďalej možnosť poberať vojenský výsluhový dôchodok.

Samozejme, ešte stále tu zostáva otázka tých výsluhových dôchodcov, ktorí už dnes v systéme sú, a ktorých sa (ne)valo-

Prehľad vývoja výsluhových dôchodkov

rizácia výsluhových dôchodkov bezprostredne dotýka. Práve im (a vojnovým veteránom, a najmä vdovám, vdovcom a sirotám) sa bude snažiť rezort obrany kompenzovať nenavýšenie súm sociálnych dávok inými formami. Na tento účel však bude musieť ušetriť peniaze z vojenského rozpočtu v oblasti praktického výkonu personálnej politiky, predovšetkým dokázať zastaviť odchody relatívne mladých ľudí vo veku 33 – 35 rokov do výsluhového dôchodku, ktorí potom odčerpávajú nielen finančné prostriedky, čo si odvedli sami vo svojich odvodoch na osobitný účet, ale veľmi dlhé obdobie niekoľkých desiatok rokov ich dôchodok treba dotovať aj z rozpočtu, ktorý má rezort obrany pridelený na plnenie svojich úloh.

Napríklad vojak, ktorý narukoval v osemnástich a odchádza po 16 rokoch do výsluhy ako tridsaťštyriročný s hodnosťou rotmajstra, si „nasporil na odvody“ (rozumej: odvedol do systému) celkovo 63 908 eur. Ak poberá mesačne dôchodok 441,03 eur, nasporená suma by mu vystačila na 12 rokov. Keď začne čerpať z odvodov iných vojakov, má 46 rokov. Čiže, ak berieme priemerný vek dožitia mužov 72 rokov, potom vojenský výsluhový dôchodca čerpá zo systému prostriedky počas minimálne 26 rokov, na rozdiel od priemerného starobného dôchodcu, ktorému v takomto modeli vypláca Sociálna poisťovňa dôchodok len 10 rokov. Inými slovami: osobitný účet, z ktorého sa vyplácajú výsluhové dôchodky vojakom, je zaťažovaný 2,5-krát viac než porovnateľný účet Sociálnej poisťovne.

Pravdaže, každé prirovnanie pokrívka, a nikde v uvedených číslach a argumentoch sa ešte nezohľadňuje špecifické postavenie vojakov ani tvrdé podmienky, v ktorých museli prinášať osobné obete. My všetci si uvedomujeme, že profesia príslušníka OS SR je svojím spôsobom výnimočná, že potrebujeme v rezorte špičkových, kvalitne pripravených profesionálov a že musíme urobiť všetko, čo je v našich silách, aby sme si ich získali a udržali. Na druhej strane, my všetci sa musíme naučiť akceptovať, že keď sa rúbe les, zákonite lietajú triesky. A občas sa niektorá bolesť zapichne aj pod necht. Ponechať však doterajší systém by mohlo už v strednodobom horizonte viesť k jeho postupnému znefunkčneniu až kolapsu, čo by malo pre všetkých poberateľov dávok neporovnateľne bolestivejšie dôsledky. Vedenie rezortu v súčasnosti robí všetko pre to, aby sa tento problém čo najskôr vyriešil tak, aby bol dlhodobou udržateľný, a to nielen nie len pre súčasných, ale aj budúcich poberateľov dávok sociálneho zabezpečenia.

Ing. Peter Novotňák,
vedúci služobného úradu MO SR

Privítanie 17. rotácie ISAF

Príslušníci 17. rotácie slovenského kontingentu nastúpili na Námestí osloboditeľov v Michalovciach, aby si z rúk ministra obrany Martina Glváča a náčelníka GŠ OS SR generálporučíka Petra Vojteka prevzali medaily za profesionálne splnenie úloh misie. „Všetci máme skutočnú radosť, že ste sa po šiestich mesiacoch strávených v horúcom, vojnou sužovanom Afganistane vrátili zdraví domov, ku svojim manželkám, deťom, rodinám, priateľom,“ povedal nastúpeným vojakom minister Glváč.

Podľa veliteľa 17. rotácie nášho kontingentu podplukovníka Róberta Plávku je väčšina odmenených vojakov z michalovských vojenských útvarov. Preto kroky ministra po slávnostnej ceremónii viedli najskôr do 22. mechanizovaného práporu a potom aj samohybného delostreleckého oddielu. Velitelia útvarov v prítomnosti veliteľa Pozemných síl OS SR generálmajora Jána Salaganiča a veliteľa prešovskej 2. mechanizovanej brigády plukovníka gšt. Karola Navrátila predstavili históriu, hlavné úlohy, výzbroj a techniku svojich jednotiek.

Máme záujem o Spitfire

Slovenská republika má stabilné miesto v NATO a medzinárodné pôsobenie príslušníkov jej ozbrojených síl je ocenenia hodné – a to nielen v ISAF, ale aj v operácii ALTHEA, ktorá je pre Veľkú Britániu veľmi dôležitá. Uviedla to na rokovaní s ministrom obrany SR Martinom Glváčom veľvyslankyňa Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na Slovensku Susannah Montgomery. Minister informoval veľvyslankyňu o plánoch reštrukturalizácie nášho príspevku do ISAF. Na stretnutí sa hovorilo aj o bilaterálnej spolupráci v oblasti obrany, konkrétne o kurze BMATT, ktorý Veľká Británia organizuje na českej vojenskej akadémii vo Vyškove. Minister otvoril aj tému britských bojových lietadiel Spitfire, ktoré boli počas 2. svetovej vojny zakopané v Barme, aby nepadli do rúk okupačných síl, a ktoré sa nedávno podarilo objaviť. „Keďže na lietadle Spitfire lietal v RAF aj náš slávny letec Otto Smik, ktorého meno nesie miešané krídlo na Sliači, máme veľký záujem o dlhodobé zapožičanie lietadla do zbierky Vojenského historického múzea,“ povedal. Britská strana prisľúbila, že preverí možnosti, ako tejto prosbe vyhovieť.

Nový rektor AOS

Minister obrany Martin Glváč slávnostne inauguroval brigádneho generála doc. Ing. Borisa Ďurkecha, CSc. za rektora Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Na slávnostnej inaugurácii sa zúčastnili prvý zástupca náčelníka GŠ OS SR genmjr. Miroslav Kocian, rektori a prorektori vysokých škôl a univerzít SR, zástupcovia diplomatického zboru, štátnej správy a samosprávy regiónu Liptova, členovia Akademického senátu a Vedeckej rady AOS, príslušníci AOS.

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Vojtek:

Návrat k celoživotnému vojenskému povolaniu

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

Otázka zmien v oblasti sociálneho zabezpečenia vojakov je jednou z tém, ktoré v našom rezorte rezonujú. Aj keď ešte zmeny nie sú zrejmé, na základné východiská sme sa opýtali generálporučíka Petra Vojteka. Ešte predtým sme sa zaujímali o budúcnosť našej účasti vo vojenských operáciách.

Mohli by ste na úvod zhrnúť, aké zmeny nastanú v najbližšom období v našich operáciách a misiách?

Čo sa týka ISAF, v súčasnosti máme v Afganistane 344 vojakov. Od roku 2004, odkedy v tejto krajine pôsobíme, sa celkovo v operácii vystriedalo 2 535 príslušníkov našich ozbrojených síl. Vláda 18. júla prijala rozhodnutie, že do konca tohto roka z Afganistanu stiahneme 104 vojakov na strážnych a ženijných pozíciách. Ďalších 33 nasadíme. Budú to najmä vojaci jednotiek, ktoré sa podieľajú na výcviku afganských vojakov a policajtov tak, aby po odchode NATO dokázali udržať v krajine bezpečnosť. V zmysle záverov summitu NATO v Chicagu bude vojenská operácia ISAF končiť do roku 2014. S politickou časťou ministerstva a ďalšími kompetentnými dnes riešime najmä naše pôsobenie v Afganistane po roku 2014, keď sa operácia ISAF a aj úloha koalíčných síl prekloní z bojovej na podpornú misiu. Čo sa týka ďalšieho nasadenia v operáciách ALTHEA na území Bosny a Hercegoviny,

ako aj operácie UNFICYP na území Cypru, tu zatiaľ nepredpokladáme väčšie zmeny v nasadení našich vojakov.

Po summite NATO v Chicagu ste v USA navštívili aj Národnú gardu štátu Indiana. V ktorých oblastiach bude pokračovať naša spolupráca s vojakmi USA v operácii ISAF?

Spojené štáty sú náš najvýznamnejší partner, ktorého skúsenosti a čiastočne aj zdroje využívame pri príprave a nasadení našich vojakov. Som rád, keď počujem zo strany takej vyspelej vojenskej organizácie, ako sú ozbrojené sily USA, mimoriadne vysoké hodnotenie našich vojakov. Tak to bolo aj po summite v Chicagu, keď som navštívil Indianu. Genmjr. Umbarger, veliteľ tamojšej Národnej gardy mimoriadne pozitívne hodnotil profesionalitu našich vojakov v rámci OMLT tímu, v ktorom spoločne pôsobíme v Tarin Kowte. Dá sa povedať, že ma až prekvapilo, keď genmjr. Umbarger konštatoval, že Američania sú nielen

tí, ktorí nás len podporujú, ale sa majú od nás aj čo učiť. Dnes už nie sme v polohe učiteľ – žiak, ale sme v pozícii rovnocenní partneri. Naši vojaci svojím nasadením a odbornosťou v misii dokazujú, že sú vysoko pripravení aj napriek hendikepu, ktorý spočíva v našom materiálnom zabezpečení. Tu treba zdôrazniť aj nasadenie našich špeciálnych síl z 5. pluku špeciálneho určenia spoločne s Američanmi v rámci širšej spolupráce v NATO. Títo vojaci sú nasadzovaní do reálnych situácií v reálnom nepriateľskom prostredí. Nerád by som však hovoril, ktorí vojaci v ISAF majú dôležitejšiu úlohu, pretože v rámci nasadenia má každý jeden z nich svoje miesto. Napokon keď zlyhá napríklad zásobovanie, aj tí najlepšie bojovníci sú zakrátko nepoužiteľní. Pritom k ohrozeniu zdravia alebo životov môže dôjsť a, žiaľbohu, dochádza aj v prísne strážených kempoch.

Keď sme pri spolupráci s Američanmi, ako sa osvedčil nový systém dopravy našich vojakov do operácie ISAF...

Tento projekt ma osobne veľmi teší, lebo ak je v poslednom období aktuálne hovoriť o využívaní spoločných spôsobilostí, o pooling a sharingu, toto je skvelý prípad spolupráce. Keďže dnes nevlastníme potrebné dopravné letectvo, hľadali sme možnosti riešenia prepravy s pomocou našich vojenských partnerov. Som veľmi vďačný americkej strane, najmä pánovi veľvyslancovi Theodorovi Sedgwickovi a bývalému vojenskému pridelencovi pplk. Terry Andersonovi, ktorí sa v tejto otázke veľmi angažovali. V relatívne krátkom čase sa nám podarilo zámer realizovať a poslednú rotáciu sme už urobili týmto systémom. Dôležitým faktorom je aj skutočnosť, že ušetríme značné finančné prostriedky. Ročne sme totiž na dopravu do ISAF v rámci zabezpečenia letov súkromnými spoločnosťami vynakladali okolo 3,5 milióna eur. To sú čisto ušetrené peniaze, pretože preprava s Američanmi nás nestojí nič. Dnes na to máme amerického vojenského partnera. Ten realizuje prepravu z letiska Sliach, ktoré bolo rekonštruované z prostriedkov NATO. Zároveň zvyšujeme vycvičenosť nášho leteckého personálu, ktorý na Sliachi zabezpečuje všetky príslušné procesy, čo považujem za ďalšiu pridanú hodnotu.

Druhou témou nášho rozhovoru je situácia sociálneho zabezpečenia vojakov a s ním súvisiace očakávané zmeny. Základnou otázkou je, či je dôvod na také znepokojenie, aké sa medzi niektorými profesionálnymi vojakmi prejavuje?

Aj keď EÚ hodnotí rast ekonomiky Slovenska pozitívne, všetci vieme, že ekonomická situácia u nás nie je dobrá. V ozbrojených silách cítime jej následky už niekoľko rokov. V súčasnosti veľmi nerád počúvam výraz „neodôvodnené výhody“ príslušníkov ozbrojených síl a zborov, pretože najprv si treba uvedomiť, o čom služba v uniforme je, a až potom diskutovať o nejakých výhodách. Pritom, a to vždy zdôrazňujem, nejde o výhody, ale o

kompenzácie za náročnú službu. V zhode a v súlade s pripravovanou novelou zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov v rámci služby v ozbrojených silách sa chceme opäť vrátiť k pojmu celoživotné povolanie. Dnes máme mnoho žiadostí o výnimky od vojakov, ktorí chcú slúžiť dlhšie, ale nemôžeme si ich udržať, lebo nám v tom bráni legislatíva. Súčasný systém bol nastavený na trochu iné ekonomické a sociálne podmienky. Dnes ho treba zmeniť. Základnou myšlienkou je predĺženie služby profesionálnych vojakov. Tým zároveň stabilizujeme vojenský personál. Nechceme pritom robiť žiadne veľké zmeny v štruktúrach. Musím povedať, že ak sme poslednú veľkú reorganizáciu urobili v roku 2009, dodnes sme vďaka nej neušetrili v podstate nijaké finančné zdroje, ktoré by sa objavili v rozpočte v kategórii rozvoja, teda nákupu nových technológií a zbraní. Stále sme pritom redukovali počty vojakov, no nesústredili sme sa na optimalizáciu ostatných procesov. To treba zmeniť. Ak si uvedomíme, že rozpočet pre ozbrojenú silu je na tento rok asi 540 miliónov

Veľmi nerád počúvam o „neodôvodnených výhodách“ príslušníkov ozbrojených síl. Profesionálny vojak nie je obyčajný štátny zamestnanec. Pri nástupe do služobného pomeru prisahá, že bude ochotný obetovať aj vlastný život. Najprv si treba uvedomiť, o čom je služba v uniforme, až potom diskutovať o výhodách.

eur a takouto optimalizáciou by sme ušetrili len 5 alebo 10 % finančných prostriedkov, za ušetrených 50 miliónov by sme mohli nakúpiť nemalo tak nevyhnutne potrebného materiálu ako výstrojných súčiastok pre vojakov, automobilovej a výpočtovej techniky, munície či náhradných dielcov, ktoré potrebujeme. To sa týka aj finančného zabezpečenia cvičení. Preto v tomto smere robíme prvé kroky. Vojakov pritom môžem ubezpečiť, že vedenie ozbrojených síl má rozhodujúce slovo v tom, kde ušetrené financie reinvestujeme. Aj preto chcem povedať, že ak medzi dnes slúžiacimi vojakmi nejaké znepokojenie existuje, nie je odôvodnené. A to aj vďaka podpore politického vedenia rezortu, či zo strany prezidenta ako hlavného veliteľa našich ozbrojených síl.

V každom prípade, považujete súčasný systém sociálneho zabezpečenia vojakov za dlhodobu udržateľný?

Ešte raz opakujem, profesionálnym vojakom treba kompenzovať ich náročnú službu. Profesionálny vojak nie je obyčajný štát-

ny zamestnanec. Pri nástupe do služobného pomeru prisahá, že vo svojej službe bude ochotný obetovať aj vlastný život. Že bude slúžiť vtedy a tam, kde to vlast' potrebuje. Vojak nediskutuje a nemôže diskutovať, či príde v sobotu do práce a je jedno či je noc, alebo mráz. Mrzí ma, keď sa pred verejnosťou často prezentuje vízia akejsi všeobecnej rovnosti v sociálnom systéme. Tak by to nešlo. Ak neexistuje rovnosť v plnení úloh, tak nemôže byť rovnosť ani v sociálnom zabezpečení. Tento systém však nie je vyvážený, pričom výdavky v osobitnom účte rastú rýchlejšie ako výdavky na skutočne slúžiaci personál. Preto je určite potrebné prijať nejaké opatrenia. Aj preto hovorím o kompenzáciách a nie o výhodách. Len skutočne jednoduchý príklad. Na generálnom štábe mám 82 % ľudí, ktorí dochádzajú. Všetci majú rodiny, ktoré musia žiť väčšinu týždňa bez nich, pričom to takmer vždy nie je ani ich prvé a ani posledné dochádzanie. Naši vojaci slúžia aj za hranicami, pričom plnia úlohy, o ktorých rozhodol niekto iný. Zabezpečujú pokoj a mier v krajinách, kde odvádzajú vynikajúcu prácu. Sociálny systém im musí preto kompenzovať náročnosť služby. Tiež musí zaručovať ich rodinným príslušníkom, ich manželkám a deťom, že keď sa vojakom niečo stane, budú mať istotu. Na toto zabezpečenie pritom nedostávame žiadne extra peniaze z ministerstva financií, ale riešime ho v rámci rozpočtu ozbrojených síl a nášho účtu vo Vojenskom úrade sociálneho zabezpečenia. Budeme sa snažiť znížiť počet vojakov, ktorí nám odchádzajú do systému sociálneho zabezpečenia. Dĺžku služby sa pousilujeme natiahnuť na viac ako 30 rokov, pričom dnes je to okolo 22 rokov. To znamená, že zákon nastavujeme tak, aby pre nich bolo výhodnejšie, aby čo najdlhšie ostali slúžiť v uniforme. Takže sa nám zníži počet ľudí, ktorí odídu do sociálneho systému a predí-

ži sa doba, keď budú tento sociálny systém dotovať. Len tak sa nám postupne systém vyváži a už nebude narastať výška dotácie osobitného sociálneho účtu vojakov, čo je dnes predmetom rôznych analýz. Môžem teda ubezpečiť všetkých, že na príprave nového sociálneho zákona participujeme veľmi pozorne, že tých, čo slúžia, sa negatívne nedotkne a že aj do budúcnosti tu bude špecifický systém sociálneho zabezpečenia pre vojakov, pretože výkon služby v ozbrojených silách si to vyžaduje.

Témou tohto čísla sú ženy vo vojenskej uniforme. Aké percento žien v OS považujete za primerané?

Takto by som otázku nestaval. Aj preto, lebo každá armáda má inú prax a iné skúsenosti. Niekde je to 15 %, niekde viac ako 20 %, keď budeme hovoriť o Izraeli, je to ešte viac. Máme v ozbrojených silách 1 096 žien, čo tvorí 8,67 %. Odvádzajú vynikajúcu prácu. V niektorých pozíciách je možno lepšie, keď ju obsadí žena, na inej sa možno bude dariť viac mužovi. Hranice sa však definovať nedajú. Vždy ide o to, aká je to žena a aký je to muž. Nehovorme preto o percentách, ale hovorme o tom, či je niekto schopný pracovať ako líder alebo či je schopný plniť normy, ktoré sú stanovené pre profesionálneho vojaka OS. Môžem vás ubezpečiť, že naše vojačky bývajú často lepšie

ako vojaci. Sú schopné dosiahnuť aj veľmi vysoké posty. Spomeňme napríklad plukovníčku Soňu Matunákovú. Teší ma, že dnes máme viacero žien vo vedúcich veliteľských funkciách v podplukovníckych hodnostiach. Nepochybujem o tom, že postupne ich bude ešte viac a s vyššími hodnotami.

(viac v online vydaní OBRANY na www.mosr.sk/obrana/)

Počty poberateľov dávok výsluhového zabezpečenia:

výsluhový dôchodok	14 495
invalidný výsluhový dôchodok	159
vdovský výsluhový dôchodok	2 169
sirotský výsluhový dôchodok	199
vdovecký výsluhový dôchodok	5

ŽENY čo nesmú byť ZENISTKAMI

Hoci prvé zmienky o ženách so zbraňou v ruke sa datujú 4 000 rokov do minulosti, termín „vojačky“ sa – vrátane oficiálneho uznania a priznania finančnej kompenzácie za službu vlasti – udomácnil v slovníkoch až koncom štyridsiatych rokov dvadsiateho storočia. Dnes už väčšina štátov sveta má v radoch ozbrojených síl príslušníčky nežného pohlavia, i keď väčšinou nachádzajú uplatnenie v medicínskej oblasti alebo ako administratívne sily či odborníčky na logistiku.

Aj v štátoch, v ktorých je vojenská služba povinná pre ženy rovnako ako pre mužov (napr. Čína, Izrael, Líbya, Malajzia, severná Kórea či Peru), dominuje zdráhavosť, keď príde reč na vysielanie žien priamo do bojových operácií. Výnimku tvoria núdzové situácie: v druhej svetovej vojne napríklad povolal Sovietsky zväz do zbrane viac ako 800 000 žien a USA udávajú v rovnakom období údaj približne o polovicu nižší (no kým ZSSR nezverejnilo počet obetí z radov svojich vojačiek, Spojené štáty priznávajú, že 543 Američaniek prišlo v konflikte o život, hoci z toho len 16 pod nepriateľskou paľbou).

Ponorková choroba

Dnes majú USA bezmála dva milióny vojnových veteránok a celosvetovo najväčší počet dobrovoľníčok v aktívnej službe, nehovoriac o najvyššom počte dôstojníčok vo vysokých funkciách – štyri z nich majú hodnosť generálporučíka resp. viceadmirála. Nie však vo všetkých zložkách: paradoxne, na rozdiel od Nórska, Austrálie, Kanady či Španielska, ženy v amerických ozbrojených silách nesmú slúžiť na ponorkách.

Podobne to majú ženy v ozbrojených silách aj vo Veľkej Británii – sú akceptované vo všetkých vojenských džoboch s výnimkou tých, kde „je primárnou úlohou stret s nepriateľom a jeho likvidácia“. Nesmú teda viesť tanky, slúžiť v prvých radoch pechoty, plaviť sa na palubách ponoriek alebo byť ženami ženistkami.

Zákaz ženám slúžiť na ponorkách platí aj v Izraeli, kde sú ženy vo veku 15 až 49 rokov automaticky povolané do vojenskej služby rovnako ako muži. Každá žena tak prejde základným výcvikom a obdobím aktívnej služby, po ktorom síce odchádzajú do zálohy, ale každoročne sa

musia do služby vrátiť na jeden kalendárny mesiac. Nemálo Izraelčaniek však toto pravidlo obchádza (najmä z rodinných dôvodov). Na rozdiel od mnohých iných doktrín, tá izraelská umožňuje ženám v IDF (Israeli Defence Force) dobrovoľne sa hlásiť na bojové misie. Neoverené informácie hovoria, že ženy tvoria približne tretinu všetkých nižších dôstojníkov v IDF.

Ponorkovej choroby sa ako prví zbavili v Nórsku, kde síce ženy tvoria menej ako 5 % všetkých dôstojníkov, zato môžu od roku 1985 slúžiť na ponorkách, a vlastne vo všetkých zložkách nórske OS s výnimkou špeciálnych výsadežných jednotiek a námorného komanda – doteraz totiž ani jedna neprešla náročnými vstupnými skúškami... Nórsko bolo tiež prvou krajinou, v ktorej sa kapitánkou ponorky stala žena – tento prím drží Solveig Krey z roku 1995, kapitánka ponorky Kobben.

Dánske námorníctvo umožnilo ženám vstup na palubu ponoriek v roku 1988 a švédske o rok neskôr. Royal Australian Navy pustilo ženy pod vodu v roku 1998, Kanada na prelome tisícročí, nasledovaná Španielskom. Vo všetkých prípadoch však išlo o konvenčné plavidlá, zatiaľ niet jadrovej ponorky, ktorej by velila žena.

Dôvody, prečo sa námorné služby ostatných štátov zdráhajú umožniť ženám vstup na palubu ponoriek, sa rôznia – od sociálnych prekážok, ako sú napríklad oddelené ubytovanie či WC a sprchy (americké odhady vyčíslili náklady na takúto úpravu ponorky na 300 000 dolárov na 1 miesto, oproti 4 000 dolárom pri prerábaní lietadlových lodí). Vo februári 2010 však USA zmienili rétoriku, argumentujúc, že novodobé ponorky americkej flotily disponujú väčším priestorom, a dokážu pojať na palubu aj ženy bez potreby zásadnejších modifikácií. O tri mesiace neskôr americké námorníctvo oficiálne povolilo ženám slúžiť na palube ponoriek, a v novembri minulého roka sa do služby na štyroch raketových ponorkách U. S. Navy hlásila prvá skupina absolventiek námornej akadémie.

Harašenie a iné problémy

Napriek snahe o elimináciu diskriminácie v ozbrojených silách jednotlivých štátov (predovšetkým západného sveta), interakcia uniformovaných žien s mužmi otvorila Pandorinu skrinku, z ktorej sa vyrojilo viacero problémov, pričom už spomínané ťažkosti s oddelenými „spálňami“ na ponorkách, a horúca téma sexuálneho obťažovania – taká obľúbená v médiách – tvoria len špičku ľadovca. Menej sa už hovorí o kohéznom jednotky, v ktorej slúžia ženy po boku mužov, o románikoch či milostných avantúrach v rámci vojenských

(bojových) jednotiek, ktorých následky (tehotenstvo) môžu negatívne ovplyvniť bojaschopnosť jednotky; ale aj o akej-si vrodenej galantnosti mužov, čo velí – ako to pomenoval jeden americký plukovník – „skôr utekať na pomoc žene, ktorá si zlomila necht na ruke, ako spolu bojovníkovi, ktorému granát odtrhol ruku“. Problematické je aj správanie v boji: väčšina mužov v zbrani (najmä v islamskom svete) má prirodzenú averziu k predstave, že by sa mali vzdať žene v uniforme, čo vyúsťuje do potýčok, ktoré by sa inak mohli vyriešiť bez krviprelievania. Podobný problém je aj pri poriadkových misiách, kde vojačky napospol vzbudzujú menší rešpekt než ich mužské náprotivky.

Samostatnou kapitolou sú rozdiely v telesnej stavbe žien a mužov – povedané slovami nemenovaného vojenského lapiducha: „Kedysi bolo na prenos ranených na nosidlách treba štyroch, dnes na to treba šiestich.“ Metafora nie je ani veľmi pritiahnutá za vlasy: súčasne so zaradením žien priamo do bojových (frontových) operácií je totiž naozaj reálny scenár, v ktorom by bolo úlohou päťdesiatkilovej ženy odtiahnuť stokilového krvácajúceho chlapa v bezvedomí z palebnej čiary do bezpečia. Závěry britskej štúdie nazvanej

Britská štúdia Women in the Armed Forces dospela k záveru, že približne 0,1 % kandidátok a len percento vycvičených vojačiek je schopných splniť požadované záťažové limity.

Women in the Armed Forces jednoznačne dokumentujú, že rozdiel medzi oboma pohlaviami v schopnosti vypestovať si určitú svalovú hmotu a dosiahnuť istú úroveň vojenského fitness (meraného schopnosťou zdvíhať bremená, prenášať ich na isté vzdialenosti a podobnými činnosťami bežne vykonávanými v britskej

armáde) je priepastný – približne len percento žien je schopné vyrovnávať sa v tejto sfére priemernému mužovi. Aj v ďalšej zo skúmaných činností – vytrvalostnom pochode v plnej poľnej – ženy obstáli oveľa horšie než muži; čím vyššia bola záťaž, tým väčšie boli rozdiely vo výkone pohlaví. Štúdia dospela k záveru, že približne 0,1 % kandidátok a len percento vycvičených vojačiek je schopných splniť požadované záťažové limity...

Zopár čísiel na záver

Podľa niektorých údajov pôsobí dnes v armádach členských krajín NATO bezmála pol milióna žien – pričom jedinými dvoma štátmi, ktoré vojačky nemajú, sú Luxembursko a Island. Kým západná Európa je konzervatívna – podiel žien na celkovom počte príslušníkov ozbrojených síl neprevyšuje 7,5 %; v niektorých krajinách, ako napr. Dánsko, je to iba 5 % a Španielsko má podľa

Žena na vlnách

Britské ministerstvo obrany oznámilo, že veliteľkou fregaty HMS Portland sa stala 40-ročná kapitánka Sarah Westová, ktorá slúži vo vojenskom námorníctve 16 rokov. Loď v súčasnosti v škótskych dokoch Rosyth prechádza obnovou a jej materským prístavom bude Devonport na Novom Zélande. Westová vyrastala v Lincolnshire a do britského námorníctva vstúpila v roku 1995. V minulosti velila štyrom mýnolovkám a zúčastnila sa aj na protidrogovej misii v Karibiku.

“Som veľmi hrdá na to, že môžem byť kapitánkou fregaty typu 23. Je to neskutočne flexibilná vojenská loď a teším sa na operácie s profesionálnym tímom,” pochvaľuje si nová kapitánka.

Ďalšia žena – štyridsaťtiročná kapitánka Sue Mooreová velí eskadre menších vojenských hliadkových lodí v Portsmouthe.

Ženy na hladinových plavidlách britského námorníctva slúžia od roku 1991 a predstavujú asi desať percent posádok – celkovo 3420 dôstojníčok a radových príslušníčok flotily. V armáde slúžia aj ako pilotky či potápačky, ktoré sa zúčastňujú na zneškodňovaní mín.

Naďalej však nemôžu slúžiť v námornej pechote, ponorkách, v čestnej jazdeckej jednotke a v kráľovskom obrnenom zbore. No i to sa začína meniť. Britské ministerstvo obrany oznámilo, že na budúci rok sa stanú prvé ženy členkami ponorkových posádok.

Foto: Royal Navy

dostupných údajov v službe len 2 400 žien (2,3 % ozbrojených síl) – v krajinách bývalého východného bloku je situácia rôznejšia: v Českej republike sú v OS zastúpené 12,4 %, v Maďarsku dokonca 17 % (u nás je to 8,8 %, v reálnych číslach 1 185 vojačiek)! No a v USA sú ženy zastúpené najpočetnejšie – tvoria až 14 % všetkých príslušníkov amerických ozbrojených síl (cca 200 000 z celkového počtu 1,43 milióna). A to ešte nedávno Pentagon prišiel s novou iniciatívou, ktorá má uvoľniť pravidlá nasadzovania žien v jednotkách, ktoré sú bližšie k „akcii“ a ktoré boli dosiaľ vyhradené len mužom. Týmto krokom sa má otvoriť ďalších 14 000 pracovných príležitostí pre ženy, predovšetkým v pozemných silách a v námornej pechote. Odhaduje sa, že do Iraku a Afganistanu bolo vyslaných asi 280 000 Američaniek v uniforme, 144 z nich tam prišlo o život...

Otázka prečo niektoré krajiny sveta dokázali plne integrovať ženy do svojich ozbrojených síl, zatiaľ čo iné len čiastočne, alebo vôbec nie, zostáva nezodpovedaná. Svoje tu zohráva množstvo faktorov – od kultúrno-sociologických, až po náboženské. Faktom však je, že ženy v armáde sú. Hoci to mnohým môže kľať oči. A faktom je aj to, že – ako o tom píšeme na nasledujúcich stranách – na mnohé z nich môžeme byť právom hrdí.

A aj sme.

Text: Peter Susko

Foto: NATO, TASR, AP, Obrana

Celkom normálna baba

Rodáčka z Michaloviec premýšľala po maturite na strednej priemyselnej škole elektrotechnickej ako ďalej. „Zvažovala som viaceré vysoké školy, ale napokon som sa podvedome priklonila k vojenskej. Aj keď som ešte nebola celkom presvedčená o tom, že je to tá najsprávnejšia voľba,“ spomína Míriama.

Lákavá ponuka

V Liptove ubíhal tretí rok bakalárskeho štúdia v Akadémii Ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, keď prišla nečakaná a lákavá ponuka. Možnosť reálne sa uchádzať o profesiu vojenského pilota. „Musím sa priznať, že ma síce lietanie aj v minulosti fascinovalo, ale nikdy mi ani vo sne nenapadlo, že raz budem mať šancu stať sa profesionálnym pilotom. Dnes už viem, že z mojej strany to bolo správne rozhodnutie. Som vďačná, že som dostala takú príležitosť. Lietanie ma uchvátilo od prvej chvíle,“ pripomína poručíčka Štefaničová.

Po prijatí na leteckú špecializáciu absolvovala základný výcvik (screening) na letisku v Nitre, na ľahkých lietadlách Cessna - 150 (152). Prvoradou úlohou výcviku bolo zistiť, či nemá niekto strach z lietania. A k tomu sa pridali základy leteckých predmetov, ako sú aerodynamika, letecké predpisy, navigácia... Neskôr výcvik pokračoval počas vojenského programu v rámci štúdia v Liptovskom Mikuláši prednáškami z letectva.

Po skončení vysokej školy Míriama nastúpila do Vstupného odborného dôstojníckeho kurzu (VODK) na odbornosť pilot. Prvých šesť mesiacov absolvovala teóriu ATPL (Air Transport Pilot Licence) na Žilinskej univerzite. Neskôr bola pridelená k leteckej škole HeliCompany Prešov na praktický letecký výcvik na vrtuľníku Schweizer H269. Po ukončení kurzu pokračoval výcvik na vrtuľníkoch H269, Bell 206 a Mi-17W.

Ako by to bolo včera

„Svoj prvý let si pamätám, akoby to bolo včera. Ale zážitok, na ktorý sa nedá zabudnúť, bolo moje prvé sólo na vrtuľníku H269. Neopakovateľný pocit byť vo vzduchu sama, doslova fyzicky cítiť zodpovednosť za celý priebeh letu, bez inštruktora,“ približuje Míriama.

V Prešove ju čakal aj prechod z ľahkých vrtuľníkov na stredný typ Mi-17, ktorý v súčasnosti tvorí kosť nielen prešovského vrtuľníkového krídla, ale aj nášho vojenského letectva. A zároveň aj privykanie na život v čisto mužskom kolektíve pilotov. Míriama priznáva, že spočiatku mala aj určité obavy, ako ju mužský kolektív prijme, ale postupne sa rozplynuli.

„Som rada, že som pomerne rýchlo zapadla do čisto chlapeckého kolektívu. A musím povedať, že sa v ňom cítim dobre. Uvedomujem si, že cesta k príhodnému pilotovi nie je krátka ani jednoduchá. Ešte sa mám veľa čo učiť. Teraz sa snažím urobiť všetko pre to, aby som sa zapojila do činnosti LPZS. Cítim, že som na svojej ceste zasa o niečo pokročila, ale to neznamená, že by som mala spýšniť. Veď stále prichádzajú nové a zložitejšie úlohy. A na ich zvládnutie treba ďalšie skúsenosti.“

Čakali fíflenu

Dnes už so smiechom priznáva, že pri jej príchode k letke mali chlapi obavy. Prevracali vraj oči a čakali, že ako žena bude chcieť rôzne úľavy. Boli prekvapení, keď o ne nežiadala a usilovala sa plniť všetky úlohy ako ktorýkoľvek pilot. Jej kolega z letky i kancelárie nadporučík Róbert Tarabík priznáva, že oča-

kávania z ich strany boli veru dosť rozporuplné. „Od prvej chvíle sme ich však hodili za hlavu. Neprišla nijaká namyselná fíflena, ale normálna skromná, no iniciatívna žena, ktorá veľmi rýchlo medzi nás zapadla. Chcela sa všetko čím skôr naučiť. Dnes sme radi, že ju tu máme,“ hovorí nadporučík Tarabík. A jeho kolega poručík Pavol Hanták pripomína, že Míriama je veľká bojovníčka. Lebo predsa len ako prvá žena musí často svoje okolie presvedčať, že na to má. „A ona nás o tom od prvých chvíľ úspešne presvedča,“ zdôrazňuje.

„Cítila som, že tie predsudky voči žene – pilotke išli rýchlo preč. Postupne sme si na seba zvykali. A bolo to obojstranné. Zobrali ma medzi seba. Dnes hovorím, že je dobre, keď je medzi nimi žena, lebo sa správajú jemnejšie. Som veľmi rada, že zatiaľ sa nestalo, aby mi kolegovia v niečom odmietli pomoc,“ s uspokojením konštatuje naša prvá pilotka.

Zatiaľ má na svojom konte vyše 390 letových hodín na rôznych typoch vrtuľníkov i ľahkých lietadiel. Postupne, ako sa zvyšuje jej vycvičenosť, narastá podiel hodín odlietaných na vrtuľníku Mi-17. V týchto a nadchádzajúcich mesiacoch sa s ňou môžeme stretnúť na celom území Slovenska. Lebo letecká pátracia a záchranná služba má svoje sídlo práve na prešovskom letisku a 27-ročná mladá žena Míriama pôsobí ako druhý pilot Mi-17 v úprave SAR.

Text: Jozef Žiak
Foto: Ivan Kelement

Je prvou pilotkou slovenských ozbrojených síl. Preto celkom prirodzene láka pozornosť vojenskej i civilnej verejnosti. Sama poručíčka Miriama Štefaničová z prešovského vrtuľníkového krídla už dnes vie, že tá pozornosť nie je vždy len príjemná. Ale na druhej strane to patrí k práci.

Ženy v slovenskej uniforme

Hokejistka, hasička,
policajtká, kaplánka,
strelkyňa, pretekárka.

Čo ich spája?
Sú profesionálnymi
vojačkami našich
ozbrojených síl.

Ešte pred pár desiatkami rokov sme ženy vo vojenskej uniforme stretávali predovšetkým v spojovacích útvaroch, jednotkách vzdušných síl a protivzdušnej obrany (tam najmä ako planžetistky), či vo vojenskom zdravotníctve. V súčasnosti, najmä po profesionalizácii našich ozbrojených síl, ich nájdeme v najrozličnejších pozíciách. Aj ako vodičky, ostreľovačky, hasičky, vojenské policajtky, streľkyne, techničky. Dokonca už máme prvú kaplánu, či pilotku vrtuľníka. A práve prostredníctvom ich portrétov sa chceme prizrieť pôsobeniu žien v slovenských ozbrojených silách.

Hokejistka

Slobodníčka Miriam Augustínová sa podľa vlastných slov od malička rada hrávala s chlapcami. Mala rada šport a okrem bicyklovania ju lákal hlavne futbal a ľadový hokej. „Príťahovala ma uniforma. Chcela som sa stať vojačkou alebo policajtkou. Prvý pokus dostať sa na vojenskú školu mi nevyšiel. Do armády sa mi napokon podarilo dostať po jej profesionalizácii. S určitým oneskorením sa mi teda splnil detský sen,“ hovorí rodáčka z Handlovej.

Prvé roky pôsobila v topofčianskom prápore logistickej podpory. Od jari tohto roku je príslušníčkou martinského mecha-

nizovaného práporu. Momentálne je operátorkou prenosného protitankového kompletu v čate palebnej podpory. V rote však nie je jediná žena. Sú tri, len každá v inej čate. A na dôvažok, v útvere majú ženu aj ako hlavnú nadriadenú pre vojakov a poddôstojníkov, veliacu poddôstojníčku práporu. Športové záľuby ju neopustili ani v uniforme. Donedávna hrávala futbal, aj s mužmi. V súčasnosti hrá slovenskú ženskú hokejovú ligu.

V novom útvere sa cíti veľmi dobre. Veľmi rýchlo sa zžila s novým kolektívom. Baví ju, že martinský prápor je predsa len trochu viac zameraný na zaujímavý výcvik v poľných podmienkach, ako bol predchádzajúci logistický útvar. Nedávno Miriam úspešne zvládla aj skúšky na nákladné automobily a vlastní vodičské oprávnenie C.

Hasička

V kolektíve takmer štyroch desiatok mužov hasičskej jednotky dopravného krídla na letisku Kuchyňa sú aj dve ženy. Jednou z nich je vodička zdravotníckeho vozidla vojačka 2. stupňa Viera Holková. Na mužský kolektív je zvyknutá, veď doma v Revúcej vyrastala s bratmi.

Na letisku neplatia pre ňu ako ženu žiadne úľavy. V prípade potreby musí do jednej minúty opustiť pracovisko a do troch minút zasahovať kdekoľvek v priestore letiska. A vrátane dýchacieho prístroja a ďalšieho potrebného výstroja má každý hasič na sebe 25 kilogramov. V týchto letných mesiacoch to nie je žiadna slasť.

Ale práve okolie letiska a vlastne celé Záhorie so svojimi pieskami a prevažne borovicovými lesmi je častým miestom požiarov.

Vtedy Viera a jej kolegovia z jednotky dlhé hodiny zasahujú a snažia sa dostať oheň pod kontrolu, aby sa nepriblížil k letisku. Urobila si v Žiline záchranársky kurz, úspešne zvládla zlaňovanie a podľa slov veliteľa zmeny čatára Mariána Mateja je platnou členkou hasičskej jednotky, ktorá plní úlohy aj v rámci leteckej pátracej a záchrannej služby.

Policajtky

Vojenskej verejnosti sa rotná Bianka Krčmáriková stala známou v čase, keď vôbec ako prvá žena robila bývalému náčelníkovi generálneho štábu generálovi Bulíkovi vodičku ochrankárku. Stala sa stredobodom pozornosti. „Želane i neželane. Ako prvá žena na tomto poste som sa stretávala z mužskej strany s rôznymi predsudkami. Ale neľutujem. Vďaka tej práci som dokonale spoznala spoza volantu doslova celé Slovensko. Aj také kúty, kde som dovtedy nebola. Veľkým prínosom pre mňa bol aj kurz ochrany VIP osôb, organizovaný izraelskými špecialistami, ktorí sú v tom špičkou. Až po jeho absolvovaní som si naplno uvedomila svoju zodpovednosť,“ priznáva rodáčka z Banskej Bystrice.

V súčasnosti pôsobí Bianka ako staršia inšpektorka zvolenskej expozitúry banskobystrického útvaru Vojenskej polície. Môžeme

ju stretnúť pri cestných kontrolách vojenských vozidiel, pri hliadkovej činnosti. Práca ju baví. Najmä šoférovanie. Svojím spôsobom to má v krvi. Veď jej otec a dvaja bratia sú profesionálnymi vodičmi. Medzinárodné skúsenosti získala počas pôsobenia v operácii KFOR v Kosove a nebráni sa ani ďalším.

Kaplánka

V ozbrojených silách pôsobí niekoľko desiatok duchovných rôznych vierovyznaní. Medzi nimi je len jedna žena. Kaplánka prešovského práporu logistickej podpory poručíčka Vlasta Kovaľová. A aby tých prvenstiev nebolo málo, je zároveň prvým zástupcom Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku v ozbrojených silách.

Vlastu, už keď bola malá, doslova fascinovala jednotnosť a disciplinovanosť, ktorú predstavuje armáda. No keď dospievala, rozhodla sa pre teológiu. Vtedy jej ani vo sne nenapadlo, že by mohla práve svoje teologické vzdelanie raz využiť v ozbrojených silách.

„Mali sme farársku schôdzu, na ktorú prišiel zástupca biskupa a povedal, že naša cirkev má obsadiť miesta v armáde. To bola pre mňa výzva.“ Približuje Vlasta svoje smerovanie do ozbrojených síl. Prvé zoznámenie s vojenským životom zažila v martinskej základ-

nej výcvikovej škole. Veľmi rýchlo zistila, že to nie je nič, čo by sa pri pevnej vôli nedalo zvládnuť. A to ani po fyzickej stránke. Je dievča z dediny, bola zvyknutá fyzicky pracovať v záhrade a okolo domu.

Svoju cestičku k srdciam vojakov si však už musela vyšliapať sama. Začala chodiť na jednotlivé zamestnania a výcviky rôt, aby čím skôr pochopila celú zložitosť práce. „Som veľmi rád, že sa po svojom príchode k práporu pomerne rýchlo doň začlenila. Má záujem o riešenie problémov vojakov. Okrem duchovných aktivít sa iniciatívne ujala organizácie charitatívnych zbierok. Či už to bolo obnosené šatstvo pre domy sociálnej starostlivosti, alebo hračky pre detské domovy,“ chváli svoju kaplánku veliteľ práporu podplukovník Jozef Zekucia.

Strelkyňa

V nitrianskej protiletadlovej raketovej brigáde možno stretnúť ženy na rôznych pozíciách. Aj medzi strelcami – operátormi prenosného protiletadlového raketového kompletu IGLA. Jednou z nich je desiatnička Oľfia Stehlíková. Rodáčka z Patiniec je v uniforme už vyše 10 rokov. Najskôr ako veliteľka družstva v štúrovskom pluku

rádioelektronického boja, posledné roky pôsobí v meste pod Zoborom.

„Moja dnešná funkcia je zaujímavá. Veľmi som sa tešila na prvé streľby. A moje očakávania sa naplnili. Bol to poriadny adrenalín, keď mi sponad pleca vyletela prvá bojová strela. Keď zachytíte cieľ a dobre zamierite, úspech je zaručený. Je to dobrá zbraň. Pri úspešnom odpale ani necítite hmotnosť 15 kilogramov,“ zveruje sa Oľfia.

Medzinárodné skúsenosti získala počas pôsobenia v mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre. Keby bola taká možnosť, nevychýbala by sa ani operácii ISAF v Afganistane. „Veď práve práca profesionálnej vojačky mi pomohla získať také zážitky, ktoré by som v civilnom živote len veľmi ťažko zažila,“ konštatuje desiatnička Stehlíková, ktorej najbližším profesionálnym cieľom je dostať sa do Martina na čatársky kurz.

Pretekárka

V prešovskom útvare, kde pracuje ako starší vodič roty podpory velenia, je slobodníčka Silvia Hojstričová známa tým, že jazdí na všetkom, čo má nejaké kolesá. Od motoriek cez osobné autá, terénne vozidlá UAZ, až po nákladniaky. Nedávno si dokonca urobila vodičský kurz na autobusy aj s príviesmi a vlastní oprávnenie skupiny DE.

Rodáčka z Richnavy má od malička blízko k technike. Vlastní motocykel Honda 600 CBR-RR a jej tajným želaním je získať ešte výkonnejšiu motorku – Hondu 1000 CBR-RR. Jazdí aj na okruhoch. Na Slovensku i v susednom Maďarsku. Najväčším vozidlom, ktoré doteraz šoférovala, bol kamión Volvo. „Celkom ma láka vyskúšať si

bojové vozidlo pechoty či tank. To sú také moje tajné túžby. Keď treba ísť z prešovského práporu niekam po Slovensku, tak som rada. V súčasnosti sedlám najmä služobný peugeot," priznáva Silvia.

Zástupca veliteľa roty nadporučík Jozef Sýkora na jej adresu poznamenáva, že Silvia je veľmi spoľahlivá a má výborný vzťah k technike, ktorý by jej mohli závidieť aj mnohí muži. Nerobí jej problém pomôcť si pri problémoch na vozidle. Technické poznatky získala ešte počas predchádzajúceho pôsobenia v železničných opravovniach.

Text: Jozef Žiak

Foto: Ivan Kelement a autor

Slovenka v americkej uniforme

V Afganistane slúži približne 350 vojakov slovenských ozbrojených síl – plus jedna Slovenka v uniforme americkej armády. Poručička Valéria Bielková od Žiliny.

Chcete vedieť, ako sa s ňou slovenskí vojaci tohtoročnú jar v Kandahare zoznámili? Celkom jednoducho. Na základni, kde žije niekoľko desiatok tisíc spojeneckých vojakov, zbadali elegantnú a usmiatu americkú dôstojníčku. A keď sa na ňu pozerali – pozdravila ich po slovensky.

Z dievčenskej školy na Webster University

Valéria nám spomenula, že na konci 90. rokov, po skončení Strednej dievčenskej školy v Žiline, odišla pracovať na rok ako „aupairka“ do Veľkej Británie. Keď sa vrátila domov, nepochybovala, že jej budúcnosť nie je v kraji kúsok powyše riečky Rajčianky, ale v ďalekom svete. Vycestovala do USA. Nielen žiť a pracovať, ale predovšetkým študovať. „Veľmi rýchlo som zistila, že ak to chcem v Amerike dotiahnuť ďalej, ako do pokladnice v hypermarkete, musím zapracovať a skončiť vysokú školu,“ zdôraznila Valéria a z jej hlasu bolo cítiť rozhodnosť, ako keby sa vrátila na začiatok svojich štúdií.

„Rozbeh za oceánom nebol až taký hladký, ale po roku som sa prihlásila na Univerzitu Severná Karolína. Magistra som dokončila na Webster University v Missouri.“ Štúdium zvládla vďaka tomu, že pracovala ako inštruktorka fitness. Za výborné výsledky

mala prospechové štipendium. No a počas štúdia sa vydala za príslušníka amerického vojnového námorníctva.

Dôstojníčka uniforma ako sen

„Už na univerzite som sa rozhodla, že aj ja vstúpim do amerických ozbrojených síl. A ak sa podarí, budem aj dôstojníčka. Rozhľad, inteligencia, fyzická aj psychická odolnosť i dôstojnosť, to všetko ma na tomto povolání fascinovalo. Bol to môj sen... Nesklamala som sa!“

S výcvikom začala v pevnosti Fort Sill v Oklahome. Nasledovala dôstojnícka škola vo Fort Beningu v Georgii. Dnes pôsobí ako dôstojníčka pri jednotke bojových helikoptér.

„Ako často ste spolu s manželom, keďže aj námorníci sú stále mimo domova?“ spýtali sme sa jej. Zasmiala sa. „No, vedíme skutočný vojenský život. Nateraz nie sme žiadna usadená rodinka. Spolu sme reálne boli ani nie tretinu z tých deväť rokov po sobáší...“ Ako však dodala, manžel po 23 rokoch v uniforme pomaly s vojenskou službou končí. Príde čas, keď budú žiť spolu ako ostatní manželia. A ich rodina bude mať zrejme aj viac členov... Zatiaľ, kým sa tak stane, bude manžel poručičky Valérie budovať na Havajských ostrovoch ich rodinné sídlo.

Text a foto: Pavol Vitko

Ženy by mali dvíhať bremená len do 15 kilogramov, zatiaľ čo muži do 25. Tak hovorí zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, ktorý platí aj v ozbrojených silách. Nariadenie vlády SR z 19. apríla 2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri ručnej manipulácii s bremenami dokonca uvádza, že v nepriaznivých podmienkach by maximálne bremeno dvíhané ženou nemalo byť ťažšie ako 10 kilogramov.

Ochrana najmä tehotných

„Ženy nad 50 rokov by nemali dvíhať viac ako 10 kg v priaznivých a 5 kg v nepriaznivých podmienkach,“ špecifikuje Eduard Végh, inšpektor práce, tiež z MO SR. Nuž – vojačiek nad 50 rokov je minimum, ak vôbec. No keď tie mladšie, trebárs počas výcviku na Lešti, dvíhajú na seba počas jesennej plüšte čo len taktickú vestu, už by to mohlo byť s otáznikom. „Tehotná žena nemusí dvíhať nič, ale svoje tehotenstvo musí oznámiť nadriadenému, respektíve veliteľovi,“ pokračuje Rastislav Droppa a dodáva: „Napríklad v kanceláriách by ženy v tehotenstve a dojčiacie matky nemali pracovať pri kopírkach, kde sa vylučuje ozón.“

„Takých pracovísk, ktoré sú v zmysle zákona zakázané pre tehotné ženy a dojčiacie matky či pre ženy do 9 mesiacov po pôrode, je viac,“ pokračuje Ing. Végh. Zohľadňujú pôsobenie rôznych chemických, biologických či radiačných faktorov. Okrem toho najmä v tehotenstve je podstatné slovo lekára, ktoré by žena mala rešpektovať a oboznámiť s ním nadriadeného. Aj E. Végh pritom opakuje, že zamestnávateľ alebo veliteľ musí tieto obmedzenia rešpektovať až po tom, ako mu žena oznámi, že je tehotná. Ak to neurobí, nebude mať pri prípadnom spore oporu v zákone.

Nie pozitívna diskriminácia, ale zohľadnenie fyziológie

Aj keď sa vo všeobecnosti tvrdí, že muži a ženy v uniformách sú si vo výkone služby rovnocenní, v niektorých detailoch to tak nie je. Bezpečnostný technik Rastislav Droppa z ministerstva obrany hovorí, že to nie je pozitívna diskriminácia, ale skôr zohľadnenie ľudskej fyziológie.

Hlas Združenia žien

„Možno to bude znieť zvláštne, ale v ozbrojených silách sú pri výkone služby do istej miery diskriminované matky, ktoré vedú riadny rodinný život,“ konštatuje Alexandra Števaňáková, predsedníčka Združenia žien v Armáde SR. Vysvetľuje: „Ak žena vychováva dieťa sama, má v rámci služby viacero výhod. Týkajú sa obmedzení v rámci premiestňovania medzi posádkami, ďalšie obmedzenia sa vzťahujú na nočné služby, na vysielanie na služobné cesty a podobne. A to až do 8. roku života dieťaťa.“ A. Števaňáková však dodáva, že to isté sa vzťahuje aj na muža, ktorý vychováva dieťa sám, hoci takých prípadov je minimum. Niektoré armády aj vyspelých krajín takéto z v ý h o d n e n i a

nepoznajú. „U nás však platia, lebo vychádzajú z príslušných právnych predpisov Európskej únie,“ konštatuje rotmajsterka Števaňáková, ktorá v rokoch 2005 – 2008 pôsobila v Bruseli na oddelení Európskej únie pri Stálej delegácii SR pri NATO a EÚ. Porovnáva, že rozličných ženských špecifik bolo v právnych normách vzťahujúcich sa na ozbrojené sily oveľa viac do roku 2005, keď sa systém zjednodušil. Dodáva: „V súčasnosti sledujeme skôr trend, že ženy-matky sa zriekajú niektorých výhod s tým, aby napríklad nespomalili svoj kariérny rast. Ide najmä o dĺžku materskej dovolenky.“

Mgr. A. Števaňáková si oblieka vojenskú uniformu 23 rokov. Pôsobila v Žiline, Příbrame či v Nitre a dnes pracuje na Generálnom štábe OS SR. Ako predsedníčka Združenia žien v Armáde SR (čo je pôvodný historický názov od roku 1996) oceňuje, že ich občianske združenie je na základe zmluvy s MO SR prizývané v rámci rezortu k príprave všetkých legislatívnych zmien. Za samozrejmé pokladá, že odmeňovanie za funkciu, hodnosť či výsluhu rokov je v ozbrojených silách rovnaké pre mužov aj pre ženy.

Rozdiely vo vystrojení

„Profesionálne vojačky dostávajú mesačne 11,35 eura na nákup odevných súčastí, ktoré nie sú zabezpečované centrálné. Spolu je to 136,2 eura ročne,“ konštatuje podplukovník Ján Bonk, náčelník oddelenia manažmentu vecných zdrojov štábu pre podporu operácií GŠ OS SR. V praxi to znamená, že armáda centrálné nenakupuje pre ženy spodnú bielizeň, ponožky a topánky (okrem poľnej obuvi). Istý čas bola snaha nakupovať centrálné aj vychádzkové obuv, ale stretla sa s odporom. Tento príspevok ide priamo do výplaty (služného). Formou tzv. výstrojných bodov dostávajú príslušníci OS SR v podstate poukazy na nákup uniforiem a ďalšieho výstroja. Pre mužov je ich hodnota 48,53 eura me-

sačne, pre ženy 48,16 eura mesačne. Ženy majú menej bodov, ale celkove im armáda na výstroj prispieva viac. Vojaci aj vojačky však už zhodne dostávajú priamo vo výplate mesačný príspevok 5,58 eura na poskytovanie služieb. Je určený napríklad

„Ženy si už v slovenskej armáde našli svoje miesto a nebyť znižovania stavov, náš počet by presiahol 10 percent. Myslím si, že našu opodstatnenosť v rámci vojenskej služby sme dokázali.“

na čistiareň. „Náš systém je podobný ako systém v Českej republike. Trebárs Američania nevystrojujú svojich vojakov centrálné, ale poskytujú im financie, aby si uniformy a ďalšie súčasti výstroja nakupovali sami v špeciálnych obchodoch,“ porovnáva pplk. Bonk.

To je však už ďalšia téma. A aj to, že vo výstrojných skladoch našich ozbrojených síl je často až priveľa prázdnych políc. Dôležité však je, čo hovorí za ženy v ozbrojených silách A. Števaňáková: „Ženy si už v slovenskej armáde našli svoje miesto a nebyť znižovania stavov, náš počet by presiahol 10 percent. Hoci viem, že tento pomer sa nemôže zvyšovať do nekonečna, stále je priestor, aby ženy v OS SR obsadzovali ešte viac rôznych pozícií. Myslím si, že našu opodstatnenosť v rámci vojenskej služby sme dokázali.“

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

TECHNIKA

NOV

TRENDY

VÍZIE

Medzinárodné letecké dni **SIAF 2012**

Nebo nad Letiskom Sliač bude 1. – 2. septembra preplnené. Postarajú sa o to jedinečné ukážky leteckej akrobacie či rôzne prehliadky. Letecké dni prinášajú vzrušenie, dynamiku, výzvu, technológiu, senzáciu, šport, zábavu a vysoké výkony. Spájajú v sebe to najlepšie z leteckej akrobacie a extrémnych športov. Úspech minulého ročníka je predpokladom, že diváci sa budú môcť aj tento rok tešiť na zaujímavé vystúpenia.

Účasť potvrdili vzdušné sily zo Švajčiarska, Belgicka, Nemecka, Rakúska, Česka, ale aj Holandské kráľovské letectvo. Ozajstným lákadlom má byť vystúpenie svetoznámej akrobatickej skupiny Frecce Tricolori z Talianska.

K atraktivite Medzinárodných leteckých dní na Sliači nepochybne prispeje aj účasť prestížneho rakúskeho tímu The Flying Bulls. Členovia skupiny Lietajúcich býkov predvedú na Slovensku skvelé stroje zo svojho slávneho hangára. Premiéru na SIAF 2012 bude mať legendárny americký bojový vrtuľník Bell AH-1 Cobra a nebude chýbať ani štýlový severoamerický B-25J MITCHELL.

Na návštevníkov čaká nejedno prekvapenie. Jedným z nich bude bojové lietadlo F-18. Jeho manévrovacie schopnosti na oblohe SIAF budeme môcť vidieť po prvý raz. Lietadlo je okrem USA aj vo výzbroji Austrálie, Kanady, Fínska, Kuvajtu, Malajzie, Španielska a Švajčiarska. Práve stroj s helvétskym krížom bude brázdiť oblohu nad Sliačom.

Medzinárodné letecké dni Slovak International Air Fest 2012 sa budú konať pod záštitou prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča. Záštitu nad nimi prevzal aj minister obrany Slovenskej republiky Martin Giváč.

S-300V4

Protiletadlový raketový systém

Ministerstvo obrany Ruskej federácie vydalo v polovici marca tlačovú správu o zakúpení novo vyrobených protiletadlových raketových systémov ďalekého dosahu S-300V4.

Svetové médiá reagovali na oznámenie väčšinou len krátkou notickou. Keďže väčšina laikov má k danej téme ďaleko, mohla správa zaujať najviac deň alebo dva. Veď o S-300 sme sa v priebehu zopár posledných rokov napočúvali dosť v najrozličnejších súvislostiach. Faktom je, že absolútna prevaha správ sa dotýkala systémov radu S-300P, ale tentoraz ide o systémy radu S-300V. No a tieto dve rodiny systémov sa zhodujú fakticky len v dvoch skutočnostiach. Prvou je číselný index a tou druhou je úloha, čiže boj proti vzdušným cieľom. Laikom, kam patrí aj väčšina médií, táto skutočnosť uniká. Poznajú ju používatelia a neveľa odborníkov.

Trio systémov

Protiletadlové raketové systémy radu S-300 začali vznikať ešte v druhej polovici 60. rokov minulého storočia. Pôvodne malo ísť o univerzálny systém pre všetky druhy vojsk protivzdušnej obrany bývalého ZSSR. Neskôr sa z titulu rozdielnych prevádzkových aj bojových požiadaviek jednotlivých používateľov a taktiek historického portfólia tradičných vývojových a výrobných organizácií spolupracujúcich s jednotlivými zložkami, vývoj rozdelil na tri smery. Systém S-300P, určený pre vojská protivzdušnej obrany štátu, vyvíjala konštrukčná kancelária Almaz, systém S-300V pre protivzdušnú obranu pozemných vojsk vyvíjal výskumný ústav NIEMI (neskôr premenovaný na Antej) a systém S-300F pre protivzdušnú obranu hladinových plavidiel vojenského námorníctva vyvíjal výskumný ústav Altair. Informačné a riadiace komponenty jednotlivých systémov vznikli ako úplne rozdielne. Pre systémy S-300P a S-300F vyvinula raketové riadené strely konštrukčná kancelária Fakeľ. Pre systém S-300V

vyvinula raketové riadené strely konštrukčná kancelária Novator.

Svetová špička

Mobilný protiletadlový raketový systém S-300V (index zákazníka 9K81) v čase svojho vzniku predbehol svet najmenej o dve dekády. Ako prvý na svete dokázal primárne ničiť nielen aerodynamické vzdušné ciele (lietadlá, okrídlené riadené strely a vrtuľníky), ale aj balistické vzdušné ciele (balistické a aerobalistické raketové riadené strely). Z titulu mimoriadnej náročnosti konštrukčnej úlohy bol do operačnej služby zavedený v dvoch etapách. V

O S-300 sme sa v posledných rokoch napočúvali dosť. Väčšina správ sa však týkala radu S-300P. No systémy S-300V sa s nimi zhodujú len v dvoch skutočnostiach: prvou je číselný index a tou druhou je úloha, čiže boj proti vzdušným cieľom.

roku 1982 bol do služby zaradený systém označený S-300V1, ktorý bol spôsobilý viesť činnosť len proti aerodynamickým cieľom. V roku 1986 do operačnej služby zaradili systém S-300V v úplnej konfigurácii a s celým rozsahom bojových spôsobilostí. Daňou za unikátne bojové spôsobilosti a mimoriadne výkonné charakteristiky boli pásové podvozky nosičov komponentov systému (štandardná požiadavka pozemných síl) a celkovo väčšie množstvo vozidiel

systému, čo výrazne zvyšovalo celkovú cenu systému S-300V pri porovnaní so systémami radu S-300P. To, samozrejme, prispelo aj k podstatne menšiemu počtu zakúpených systémov.

Kontinuita mimoriadnosti

Mobilné protiletadlové raketové systémy S-300V4, autorom ktorých je konzorcium PVO Almaz-Antej, spájajúce množstvo tradičných vývojových a výrobných organizácií v tejto oblasti, predstavujú zlepšenie jestvujúceho s použitím nových technológií. Organizačne jeden systém S-300V4 tvorí veliteľská

skupina a štyri palebné batérie (podľa niektorých údajov šesť). Veliteľskú skupinu tvorí prehľadový radar, sektorový radar a veliteľské stanovisko. Palebná batéria disponuje streleckým radarom, odpaľovacími zariadeniami, prebíjaco-odpaľovacími zariadeniami a protiletadlovými raketovými riadenými strelami dvoch typov. Palebná batéria umožňuje súčasne ostreľovať šesť vzdušných cieľov. Na rozdiel od systémov radu S-300P, kde je použité povelové navedenie, je v systéme S-300V použité kombinované inerciálno-poloaktívne samonavedenie. Riadená strela štartuje kolmo horúcim spôsobom, po nasmerovaní letí do priestoru, kde sa podľa informácií a výpočtov navádzacieho radaru nachádza cieľ, pričom je riadená inerciálnym systémom s možnosťou korekcie letovej trajektórie. V okamihu vlietnutia do zóny je cieľ ožiarený anténou, ktorá je na odpaľovacom zariadení a riadená strela sa poloaktívne samostatne navedie na cieľ.

Ruská strana uvoľnila čiastočné informácie o exportnom variante systému pomenovanom Antej-2500. Tu je použitá proti aerodynamickým cieľom riadená strela 9M83ME s priemernou rýchlosťou 1 150 m/s (maximálna rýchlosť 1 700 m/s) a proti balistickým a aerodynamickým cieľom riadená strela 9M82ME s priemernou rýchlosťou 1 800 m/s (maximálna rýchlosť 2 600 m/s). Obidve riadené strely majú rovnakú trhavú bojovú časť so smerovaným účinkom. Otáznym je zatiaľ diaľkový dosah. Jediným známym údajom je dosah riadenej strely 9M82ME, a to 200 km. Je možné, že neexportný variant disponuje vyššími diaľkovými výkonmi.

Text a foto: Miroslav Gyűrösi

Rameno s radarovým ožarovačom odpaľovacieho zariadenia 9A83ME. Radarový ožarovač je nového typu s väčším dosahom, v záujme utajenia konštrukčných detailov je prekrytý plachtovinou.

Čiastočný pohľad na odpaľovacie zariadenie 9A83ME (vpredu so štyrmi kontajnermi) a prebíjaco-odpaľovacie zariadenie 9A84ME (vzadu s dvomi kontajnermi). Vozidlo 9A84ME nedisponuje radarovým ožarovačom, ale je vybavené žeriovom.

Corner Shot:

10 rokov po

Po šiestich rokoch vývoja, dvoch rokoch marketingu a siedmich plnohodnotných rokoch života je dnes zbraňový systém na streľbu poza roh vo výbave poriadkových a ozbrojených síl vo viac ako 40 krajinách.

Problémom mnohých inovatívnych zbraní a zbraňových systémov je, že hoci sa aj v limitovanom počte dostanú do výzbroje v niektorých častiach sveta, ich využitie zvyčajne zostáva len v experimentálnej polohe. To je aj prípad Corner Shotu, systému umožňujúceho streľbu „za roh“, ktorého otcom je (penzionovaný) podplukovník izraelských ozbrojených síl IDF Amos Golan. Myšlienkou, ktorá stála za nápadom zostrojiť tento systém, bolo poskytnúť jednotkám IDF výhodu predovšetkým v boji proti urbánnemu terorizmu v husto zastavaných oblastiach. Systém umožňuje zacieliť a zasiahnuť nepriateľa a súčasne zostať krytý pred opätovanou paľbou – spoza rohov budov, ale aj ponad hornú hranu múrov či okenných parapetov.

Corner Shot možno použiť v podstate s hociktorou pištoľou dnes dostupnou na trhu – Sig, Glock, Beretta, Browning, CZ –, väčšinou útočných pušiek ba dokonca aj s 40 mm granátometom. Na rozdiel od laickej predstavy, systém nemožno „zalomiť“ do pravého uhla, ale len do 63 stupňov: to je podľa expertov najlepší uhol na výstrel pri súčasnom zvládnutí spätného nárazu. Predná časť zariadenia obsahuje malú HD kameru a monitor, ktoré slúžia na vizualizáciu cieľa; po inštalácii systémov pre nočné videnie, resp. termálnej kamery je Corner Shot pripravený na použitie aj v noci. Obraz zo snímacej jednotky je možné prenášať na monitor priamo na zbrani, alebo aj do zobrazovacej jednotky vo veliteľskom vozidle. Celý systém sa ovláda pákou umiestnenou na spodnej strane zariadenia – na zalomenie doprava alebo doľava stačí páku uvoľniť a otočiť ňou do požadovaného smeru.

Celý systém váži bezmála 5 kilogramov, čo je o niečo viac než väčšina dnešných útočných pušiek vo výzbroji jednotlivých armád. Napriek tomu si vyváženosť Corner Shotu mnohí pochvaľujú, hoci strieľanie so zalomenou hlavňou a pomerne silný spätný náraz v uhle si vyžadujú pevné predlaktie a ramię, nehovoriac už o cielení s pomocou 2,5-palcového LCD monitora, ktoré je neprirodzené a vyžaduje si tréning. Systém si tiež rozumie s lasermi vo viditeľnom pásme i IR, hlavňovými tlmičmi i taktickými svietidlami. Výrobca garantuje maximálnu presnosť zásahu pištole vybavenej Corner Shotom do 100 metrov (9 mm, 0.40 SW a 0.45 ACP), a do 200 metrov pri pištoľiach kalibru 5.7 × 28 mm.

Vlastné systémy na streľbu spoza prekážok má aj Čína (HD-66 resp. CF-06), Pakistan (POF Eye), Irán a Južná Kórea.

Bezpilotné prostriedky

významná súčasť budúceho digitálneho bojiska

Text: Pavel Bučka, Stanislav Szabo

Bezpilotné prostriedky používajú armády vyspelých krajín viac ako 60 rokov. V posledných rokoch došlo k ich intenzívnemu rozvoju. Predstavujú jednu z najdynamickejších sa rozvíjajúcich oblastí techniky, a preto ich dnes používajú armády viac ako 50 štátov.

Bezpilotný prostriedok (UAV – Unmanned Aerial Vehicle) je lietajúci, resp. vznášajúci sa prostriedok bez ľudskej posádky. V minulosti boli vo väčšine prípadov navrhované ako cvičné ciele pre bojové lietadlá a pre streľbu protiletadlového delostrelectva. V súčasnosti môžu plniť široké spektrum úloh vo vojenskej aj v civilnej oblasti. Samozrejme, v popredí záujmu tejto novej kategórie techniky sú prieskumné úlohy. Postupne sa vyvíjajú stále dokonalejšie a technologicky prepracovanejšie a využívajú sa na rôzne účely. Uvažuje sa, že do roku 2020 bude takmer 30 % lietadiel a pozemnej techniky, ktorá bude vo výzbroji USA, bez ľudskej obsluhy.

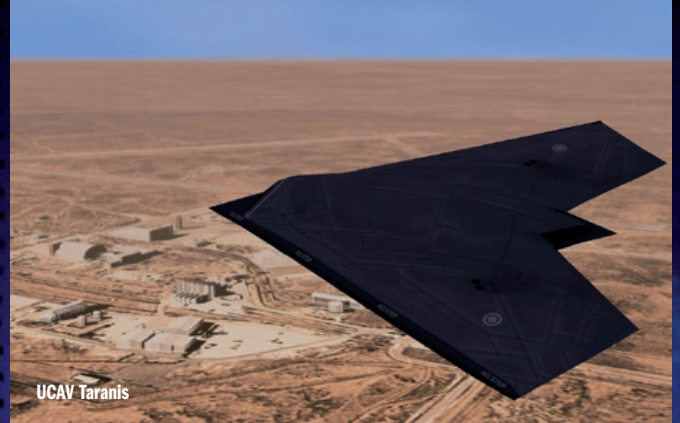
Vznik a vývoj

Prvé typy UAV bolo možné vidieť už v období po 1. svetovej vojne v podobe rádiovým riadených lietadiel, ale k ich praktickému využitiu nedošlo. Druhá svetová vojna priniesla použitie bezpilotných prostriedkov vzdušného napadnutia (napr. V-1). Povojnový vývoj viedol k vzniku ďalších kategórií UAV. Skutočnou skúškou technologickej úrovne a možností UAV je ozbrojený konflikt. V priebehu vietnamského konfliktu vykonali UAV americkej armády typu Ryan 147 Firefly okolo 3 500 prieskumných letov. V tomto období bol vyvinutý i bezpilotný prieskumný prostriedok Lockheed D-21, odvodený z pilotovaného prieskumného lietadla SR-71 Blackbird.

V USA sa zmenil názor na využitie UAV pre vojenské operácie až v roku 1991, keď sa prvý raz vo väčšej miere použili v operácii Desert Storm (Púštna búrka). Pozitívne skúsenosti s ich bojovým nasadením, pochopiteľne, viedli k zvýšenému záujmu o ich vývoj a zavádzanie do výzbroje. Vo vojne v Juhoslávii v rámci operácie NOMAD VIGIL sa použil po prvý raz bezpilotné prostriedky MQ-1 Predator, ktorý má veľký dosah s veľkým užitočným zaťažením, štíhly trup a jeho chvostové plochy sú konštruované do obráteného písmena V. Jeho vybavenie tvorí televízna a infračervená kamera. K výbave neodmysliteľne patria aj rádiolokátor a spojovacie prostriedky. Získané informácie sa prenášajú v reálnom čase prostredníctvom družicového spojenia na pozemné vyhodnocovacie a radiacie stredisko.

MQ-1 Predator

UCAV Taranis

Prítomnosť a budúcnosť

Bezpilotné prostriedky svoj skutočný strategický i taktický potenciál zúročia až v budúcnosti. Ich nasadenie v bojových misiách si vyžiada i zmenu bojovej taktiky. Z analýz konfliktov jednoznačne vyplýva, že bezpilotné prostriedky budú dosahovať lepšie výsledky v prípade, keď budú pevne stanovené spôsoby ich použitia a súčinnosti s ďalšími zbraňovými prostriedkami. Keďže v prípade ich použitia nehrozí riziko straty ľudských životov, môžu byť nasadené do rizikových misií, kde sa očakávajú väčšie straty. Dá sa predpokladať, že všade tam, kde bude možné perspektívne celkom nahradiť človeka technickými prostriedkami, sa tak s najväčšou pravdepodobnosťou stane. Budúce konflikty budú charakteristické čoraz širším využívaním inteligentných zbraní pri súčasnom znižovaní počtu ľudí obsluhujúcich modernú vojenskú techniku. Je jasné, že velitelia budú stále menej riskovať straty ľudských životov. V súvislosti s tým budú nároky na vojaka budúcnosti čoraz vyššie a je jasné, že bude plniť úlohy s väčším podielom riadiacich a rozhodovacích procesov ako teraz. Sme svedkami toho, ako digitálne bojisko postupne dostáva svoju pravú podobu so všetkými výhodami i nevýhodami, ktoré k nemu patria. Bezpilotné prostriedky v ňom určite nájdu svoje významné a nezastupiteľné miesto.

To, že vývoj UAV stále napreduje, môžeme vidieť na prostriedku Taranis, ktorý predstavuje budúce lietadlo kategórie UCAV – Unmanned Combat Air Vehicle, čo je asi najvhodnejšie preložiť ako bezpilotné bojové lietadlo. Vývoj tohto lietadla je súčasťou britského programu SUAV(E), čiže Strategic Unmanned Air Vehicle (Experimental), čo znamená strategické bezpilotné lietadlo (experimentálne). Prototyp Taranis vyvinul tím firiem, do ktorého okrem už spomenutej spoločnosti BAE Systems patria aj firmy Rolls-Royce, QinetiQ a Smiths Aerospace. Celkové náklady na vývoj dosiahli 143 miliónov libier. Lietadlo má krídlo tvaru delta a patrí medzi najväčšie bezpilotné lietadlá na svete. Bude schopné niesť rôzne druhy výzbroje a brániť sa proti útokom nepriateľských pilotovaných i nepilotovaných lietadiel.

Kolesová verzia ruského ShM Nona má označenie 2S23 Nona-SVK

Mínomety naše a od susedov 2

Text: PhDr. Ján Dolinay Foto: Miroslav Gyűrösi, archív redakcie a archív autora

Sedemnásť častí seriálu o výzbroji OS SR, armád našich susedov, niektorých ďalších spojencov v NATO, ako aj iných krajín, je dokončením prezentácie prenosných a samohybných mínometov (ShM) z predošlého čísla Obrany.

Na úvod tejto časti sa žiada povedať, že informácie o mínometoch armád okolitých krajín sú na rozdiel od informácií o iných zbraňoch a zbraňových systémoch dosť skromné a nesystematické. Keďže reálny dôvod na ich väčšie utajovanie nevidíme, príčinou tejto informačnej „mizérie“ bude zrejme skôr ich nezaslúžené podceňovanie. I preto v ďalších riadkoch predstavíme len najzaujímavejší výber týchto zbraní, pretože na ucelený prehľad nám chýbajú dôveryhodné zdroje.

Mínomety našich susedov

Armáda Českej republiky, ktorá po rozdelení spoločného štátu rovnako ako Slovensko „zdedila“ dva kusy ruského 240-mm ShM Tulipán a osem kusov ShM vz. 85 PRAM-S a už ich tiež stiahla z výzbroje, pravdepodobne ešte používa bývalý „federálny“ prenosný stredný 82-mm mínomet vz. 52 (ktorý má parametre porovnateľné so slovenským 81-mm mínometom vz. 98), ako aj obmedzený počet ťahaných ťažkých 120-mm mínometov vz. 82 PRAM-L.

Z aktuálnej výzbroje Armády ČR nás zaujal domáci ľahký 60-mm mínomet LRM vz. 99 ANTOS, určený pre výsadkové a špeciálne jednotky i pre posádky obrnených transportérov (OT) a bojových vozidiel pechoty (BVP). Dostrelom 1,2 km, max. hmotnosťou 5,3 kg a dĺžkou hlavne 905 mm sa radí medzi najkompaktnejšie a najvydarenejšie zbrane svojej kategórie. Tieto mínomety kúpili aj Jordánsko a Poľsko (pre svoju špeciálnu jednotku GROM).

Armáda Poľskej republiky má vo svojej výzbroji pravdepodobne ešte značné množstvo sovietskych mínometných zbraní, ktoré

zdedila z čias, kedy bola súčasťou VZ. Z domácej poľskej produkcie je pre nás zaujímavý mínometný nosič postavený na báze modifikovaného československo-poľského kolesového OT SKOT (8 x 8) s názvom RYS M98, ktorý preváža 92-mm mínomet a v prípade potreby ho dokáže použiť aj zo svojej „paluby“.

Ukrajinská armáda po zániku ZSSR „zdedila“ značný arzenál aj v kategórii mínometných zbraní, na inováciu ktorých však pravdepodobne nemá dostatok zdrojov. Otázne sú aj jej možnosti vývoja nových zbraní v tejto oblasti. Možno preto predpokladať, že ukrajinská mechanizovaná pechota stále používa stredný sovietsky 82-mm mínomet 2B14 Podnos, ako aj ťažký tiež sovietsky 120-mm mínomet 2S12 Sani, ktoré armáda niekdajšieho ZSSR prijala do výzbroje začiatkom 80. rokov minulého storočia. Podnos má celkovú hmotnosť 41,88 kg a vystreľuje míny s hmotnosťou 3,14 kg do max. vzdialenosti 4,3 km. Ťažší Sani s bojovou hmotnosťou 190,5 kg vrhá svoje 120-mm míny s približne 10-kg náplňou HE (High Explosive) trhaviny až do diaľky 7,1 km a jeden z jeho modelov (2B11M) môže používať aj laserom navádzanú muníciu „Gran“.

Do výzbroje Ukrajiny sa za čias ZSSR pravdepodobne dostal aj už spomínaný 240-mm ShM Tulipán, ale či ešte slúži nevieme. Isté to je v prípade viac ako 90 kusov 120-mm ShM Nona S, ktorý vyprojetovali pre výsadkové vojsko sovietskej armády a do výzbroje zaviedli v roku 1981. Je to obojživelná (plávajúca) zbraň na podvozku pásového OT BTR-D, siluetou pripomínajúca ľahký tank. Ručne zozadu nabíjaný mínomet vo veži môže okrem všetkých druhov sovietskych delostreleckých mín kalibru 120 mm s max. dostrelom až 12,8 km odpaľovať aj špeciálne protipancier-

US Army v Iraku používala aj 120-mm mínomet Soltam K6

rové kumulatívne strely s hmotnosťou 13,2 kg, ktoré na vzdialenosť 1 km prebývajú pancier hrubý až 600 mm, ako aj laserom presne navádzanú muníciu „Kitolov-2“ s dosahom 9 km a pravdepodobnosťou zásahu cieľa 80 až 90 %. Kolesová verzia tohto ShM na podvozku OT BTR-80 (8 x 8) s označením 2S23 Nona-SVK sa začala vyrábať v roku 1990 krátko pred zánikom ZSSR a zrejme už na Ukrajinu preniknúť nestihla, hoci vylúčené to nie je.

Maďarská armáda v kategórii mínometnej výzbroje deklaruje iba prenosné zbrane, a to 96 ľahkých 60-mm mínometov, 50 stredných 82-mm mínometov a neznámy počet 81-mm stredných mínometov, pri ktorých pôvod neudáva. V prípade kalibru 82 mm sa možno domnievať, že ide o sovietske zbrane, tie ostatné budú zrejme domácej alebo západnej proveniencie. ShM Maďarsko vo výzbroji podľa našich informácií nemá.

Pozemné sily rakúskeho Bundesheeru disponujú ľahkým 60-mm mínometom Hirtenberger M6C-210 a ťažkým 120-mm mínometom Hirtenberger M12-1111 domáceho pôvodu, ako aj

stredným 81-mm mínometom L16 britskej výroby, ktorý je vo svete veľmi populárny a používajú ho armády viac ako 30 krajín. Ľahký Hirtenberger M6C je veľmi kompaktná zbraň vhodná pre špeciálne a výsadkové jednotky s hmotnosťou iba 5,1 kg a dĺžkou hlavne 81,5 cm, ktorá však dokáže poslať až 15 mín kalibru 60 mm za minútu do vzdialenosti 1,6 km! Britský mínomet L16 má bojovú hmotnosť 35,3 kg a potrebuje 3-člennú obsluhu, ale s približne rovnakou kadenciou (cca 15 rán/min) vystreľuje svoje míny s hmotnosťou 4,2 kg do vzdialenosti až takmer 6 km. Ani Rakúsko žiadne ShM vo svojej výzbroji nedeclaruje.

Zaujímavosti z ďalších krajín

Špeciálne jednotky US Army používajú odolný 60-mm ľahký mínomet M224 domáceho pôvodu, ktorý sa osvedčil vo vojnách v Perzskom zálive aj v Afganistane. Má síce väčšiu hmotnosť (21,1 kg) ako napr. český LRM vz. 99 ANTOS či rakúsky Hirtenberger M6C rovnakého kalibru a obsluhovať ho musia dvaja vojaci, ale kadenciou až 30 výstrelův za minútu a dosahom takmer 3,5 km väčšinu súčasných ľahkých mínometův prekonáva.

Americká armáda má vo výzbroji aj ťažký 120-mm mínomet Soltam K6 izraelského pôvodu, ktorý patrí v tejto kategórii k najrobustnejším (144,7 kg) a potrebuje až 5-člennú obsluhu, no vzhľadom na výkony (kadencia 15 výstrelův/min, max. dosah takmer 7,3 km) je natoľko uznávaný, že ho do výzbroje prijala aj Čína! Z postkomunistických krajín týmto mínometom disponuje Slovensko.

Z kategórie stredných mínometův spomeňme jeden britský produkt, a to 81-mm mínomet M252, ktorý sa takisto osvedčil v Iraku i v Afganistane. Má bojovú hmotnosť 41,3 kg a tiež potrebuje 5-člennú obsluhu, ale pri max. dosah takmer 6,5 km dokáže za minútu odpáliť až 30 mín.

Je zaujímavé, že Američania v kategórii mínometných „samohybiék“ nešli cestou špeciálnych ShM, ale použili

Odpálenie 120-mm míny z nosiča M1129 Stryker MCV-B

Takto strieľa fínsky ShM NEMO

denciou 24 výstrelov/min (2 x 12) do vzdialenosti 10 km. Podobne ako najvyspelejšie samohybné delostrelecké systémy aj AMOS vie strieľať i v režime MRSI (Multiple Round Simultaneous Impact – simultánny dopad viacerých striel), v ktorom v rýchlom slede vypáli 14 (2 x 7) mín a úpravou námeru hlavni a množstva prachu v odpaľovacích náložiach ich takmer naraz umiestni do jedného malého priestoru. Streleckú pozíciu pritom AMOS opustí skôr, ako míny dopadnú na cieľ!

Veľmi kvalitný je aj samostatný fínsky projekt NEMO (New MOrtar – nový mínomet), ktorý na podvozku AMV Patria vo veži nesie jeden mínomet podobného typu ako AMOS, ale s dlhšou hlavňou a max. dostrelom 10 km. NEMO dokáže odpaľovať aj 6-ranové série mín v režime MRSI. Stojí za zmienku, že o tento systém prejavilo záujem Slovensko, ktoré objednalo 24 kusov a 12 veží s mínometmi chcú pre svoje hliadkové lode kúpiť aj Spojené arabské emiráty.

Čínska armáda má od roku 2008 vo výzbroji ShM s označením PLL05, ktorý používa obojživelný kolesový podvozok domáceho OT Typ-92 (6 x 6), ale jeho veža a dlhý mínomet kalibru 120 mm sa až príliš podobajú na vybavenie sovietskych ShM Nona-S a No-

na-SVK, čo asi nebude náhoda. Je to solídna zbraň, ktorá však neprináša dokopy nič nového (pozri tabuľku).

Takéto „skromné“ hodnotenie sa rozhodne netýka ruského ShM 2S31 Vena, ktorý po prvý raz verejnosti predstavili na zbrojárskom veľtrhu IDEX 1997 v Spojených arabských emirátoch. Na pásovom podvozku špičkového BVP (BMP-3) nesie novú vežu s dlhou delovo-mínometnou hlavňou kalibru 120 mm, z ktorej možno strieľať klasické delostrelecké míny a ďalšiu muníciu určenú pre ShM Nona-S a Nona-SVK, ale aj modernizovanú muníciu „Kitolov-2“ s finálnym laserovým navádzaním do vzdialenosti 13 až 14 km. Aj Vena pravdepodobne dokáže strieľať v režime MRSI.

vali a stále používajú skôr nosiče mínometov v podobe rozlične upravených OT. V minulosti to bol napr. M1064 Mortar Carrier na pásovom podvozku OT M113, ktorý prijali do výzbroje v roku 1990 a dnes ho postupne nahrádzajú nosičom M1129 Stryker na kolesovom OT (8 x 8). Oba tieto nosiče v základnej výbave vezú a používajú ťažký 120-mm mínomet M120, ale ich posádky môžu disponovať i ďalšími mínometmi menšieho kalibru a inými pechotnými zbraňami.

Špeciálny nosič mínometov na kolesovom podvozku OT LAV (8 x 8) používajú aj jednotky americkej námornej pechoty (US Marine Corps) v rámci programu EFSS (Expeditionary Fire Support System – systém palebnej podpory expedičných operácií). Toto vozidlo tiež vezie ťažký 120-mm mínomet typu Dragon Fire, ktorý dokáže kadenciou 10 mín/min klasickými delostreleckými mìnami strieľať do vzdialenosti 8,2 km a mìnami s prídavným raketovým pohonom až do vzdialenosti 13 km!

K špičkovým ShM v súčasnosti jednoznačne patrí fínsko-švédsky projekt AMOS (Advanced MOrtar System – pokročilý mínometný systém), ktorý na kolesovom podvozku OT AMV Patria 8 x 8 (fínska verzia) alebo na pásovom podvozku CV90 (švédka verzia) nesie vežu s dvoma 120-mm automaticky nabíjanými mínometmi, ktoré majú vlastnosti akýchsi húfnicových mínometov (elevácia -3° až +85°) a dokážu strieľať klasické delostrelecké míny aj inú špeciálnu muníciu ka-

Špička medzi modernými ShM – fínsko-švédsky projekt AMOS

Jeden z najmodernejších
ruských ShM 2S31 Vena

Tabuľka základných parametrov a výkonov

(údaje označené otáznikom sú buď utajované, alebo ich nebolo možné z dostupných zdrojov zistiť)

Prenosné mínomety						
Typ	Podvozok	Celková hmotnosť	Dĺžka šírka výška	Mínomet námer odmer	Kadencia	Dostrel min. / max.
2S4 Tulpan 5 osôb	GMZ	27,5 t	6,45 m 3,25 m 3,2 m	240 mm +50° až +80° 82°	1/min	9,6 km 19 km
ShM vz. 85 PRAM-S 4 osoby	BVP-1	15,97 t	7,47 m 2,94 m 2,24 m	120 mm +40° až +80° 30°	20/min	0,5 km 8 km
M98 RYS 5 osôb	SKOT 8 x 8	15,2 t	7,81 m 2,5 m 2,8 m	98 mm +50° až +85° 360°	15/min	0,4 km 7 km
2S9 Nona-S 4 osoby	BTR-D	8,7 t	6,02 m 2,63 m 2,3 m	120 mm -4° až +80° 70°	10/min	0,5 km 12,8 km
2S23 Nona-SVK 4 osoby	BTR-80 8 x 8	14,5 t	7,5 m 2,9 m 2,75 m	120 mm -4° až +80° 70°	10/min	0,5 km 12,8 km
M1064 Mortar Carrier 5 osôb	M113	12,8 t	5,32 m 3,02 m 2,50 m	120 mm +50° až +85° 360°	10/min	0,3 km 7,24 km
M1129 Stryker 5 osôb	Stryker CV 8 x 8	19,4 t	6,95 m 2,72 m 2,64 m	120 mm +50° až +85° 360°	10/min	0,3 km 7,24 km
Dragon Fire 5 osôb	LAV 8 x 8	19,5 t	6,98 m 2,7 m 2,8 m	120 mm +40° až +85° 360°	10/min	0,5 km 8,2 km
AMOS 4 osoby	Patria AMV 8 x 8 CV90	cca 20 t	7,75 m 2,83 m 2,5 m	2 x 120 mm -3° až +85° 360°	24/min	? 10 km
Patria NEMO 4 osoby	Patria AMV 8 x 8	?	7,75 m 2,83 m 2,5 m	120 mm -3° až +85° 360°	10/min	? 10 km
PLL05 4 osoby	Typ 92 6 x 6	16,5 t	? ?	120 mm -4° až 80° 360°	10/min	0,5 km 12,8 km
2S31 Vena 4 osoby	BMP-3	19,5 t	7,4 m 6,75 m 3,15 m	120 mm -4° až 80° 360°	10/min	0,5 km 13 km

Pouličný bojovník

Spojené arabské emiráty nakupujú sady AZUR pre svojich 388 tankov LeClerc francúzskej výroby. Sada AZUR zlepšuje vyhlídky tanku na prežitie v pouličnom boji v meste. Obsahuje prídavný pancier, ktorý zlepšuje odolnosť bokov a zadnej časti proti protitankovým strelám. Zahŕňa tiež kamery, ktoré snímajú celé okolie vozidla a guľomet ovládaný diaľkovo zvnútra tanku. Diaľkovo ovládané sú aj vrhače granátov. Kit AZUR sa objavil v roku 2006, rok po tom, čo Američania zaviedli podobnú sadu TUSK pre svoje Abramsy v Iraku.

Tank LeClerc vyvinuli koncom 80. rokov a do sériovej výroby sa dostal až po skončení studenej vojny. To viedlo k škrtom v objednávkach. Francúzska armáda namiesto plánovaných 1 400 kusov kúpila len 406. Pri snahe o export LeClerc čelil silnej konkurencii v podobe amerických Abramsov, britských Challengerov a nemeckých Leopardov 2. Do zahraničia sa podarilo predat spolu 458 LeClercov, väčšinu z nich kúpili práve Spojené arabské emiráty.

Modernizujú raketomety

Spoločnosť Lockheed Martin získala kontrakt za 27,1 milióna dolárov na prvú fázu modernizácie raketometov M270A1 americkej armády. Lockheed Martin zostaví a otestuje sedem prototypových vozidiel. Tie budú mať prídavný pancier kabíny posádky, sedadlá absorbujúce energiu výbuchu pri náraze na mínú a zlepšený systém riadenia palby.

V ďalších fázach programu by malo dôjsť k modernizácii všetkých 225 raketometov M270A1, ktoré má americká armáda vo výzbroji. Británia modernizovala svoje raketomety M270 v roku 2008 a úpravy zahŕňali takisto prídavný pancier, ochranu proti mínám a raketám, ale i termálne senzory a guľomet pre vlastnú obranu. Lockheed Martin spolupracuje práve s britskou firmou BAE Systems.

Raketomet M270 je zbraň z obdobia studenej vojny. Od roku 1980 do roku 2003 ich vyrobili približne 1 300 kusov. Okrem spomínaných Američanov a Britov ich vo väčších počtoch používa aj Nemecko, Japonsko, Južná Kórea, Egypt, Izrael či Francúzsko. Raketomet má dve odpaľovacie komory. Z každej môže odpáliť buď šesť neriadených rakiet kalibru 227 mm s doletom 42 km, alebo jednu balistickú raketu ATACMS s doletom 300 km.

(mk)

Obojživelníky v Iraku

Irak kupuje 500 obojživelných obrnených vozidiel MT-LB od Bulharska. Pásové vozidlá sovietskeho typu majú svoje najlepšie roky za sebou. Pancier má maximálnu hrúbku 14 mm a chráni pred guľkami ručných zbraní a menšími črepinami. Výzbroj tvorí guľomet kalibru 7,62 mm v malej vežičke. Vozidlá majú dvojčlennú posádku a môžu prepraviť ďalších 11 osôb. Rýchlosť je 61 km/h na ceste a 6 km/h vo vode. Irak ich zrejme bude používať v močaristých oblastiach pri veľkých riekach. Za kus zaplatil 192-tisíc dolárov.

Nemecký Buffel v Singapure

Singapur získal päť vozidiel Buffel z Nemecka. Tie slúžia na vyslobodzovanie a odťahovanie uviaznutých tankov. Singapur ich potrebuje ku svojim 132 tankom Leopard 2A4, ktoré kúpil v rokoch 2006 až 2010. Buffel je v zásade Leopard 2 bez veže, so zväčšeným priestorom posádky, žeriavom a radlicou. Je schopný odťahnúť vozidlo vážiace 62 ton.

Sikorski pre Austráliu

Austrália vyhlásila víťaza súťaže na 24 moderných námorných helikoptér, ktoré nahradia 16 starších strojov S-70B. Hodnota tendra je 3 miliardy austrálskych dolárov a vyhrala ho spoločnosť Sikorsky so strojom MH-60R. Prvé dva stroje má dodať na testy v polovici roka 2014. Operačný štátut by mali dosiahnuť v polovici roka 2015. Vrtuľníky by mali slúžiť z palúb 8 nových fregát triedy ANZAC a troch nových torpédoborcov. Zvyšok bude na pozemných základniach slúžiť na výcvik a prechádzajú údržbou.

Fíni nakupovali

Fínsko kúpilo ďalších 25 obrnených vozidiel RG32M. Tieto kolesové vozidlá sú menšou verziou RG31 MRAP. Vážia 4,5 tony a môžu prepraviť 5 osôb. Fínsko za posledné dva roky kúpilo už 49 kusov a bolo spokojné s ich nasadením v Afganistane. Za jedno vozidlo z najnovšej objednávky zaplatí 628-tisíc dolárov. Okrem Fínska kúpilo 200 kusov RG32M aj Švédsko a tiež ich úspešne nasadilo v Afganistane.

Britská armáda plánuje škrt

Britský minister obrany Philip Hammond oznámil, že tisíce vojakov si vypočuli informáciu, či končia služobný pomer z dôvodu úsporných opatrení v rezorte obrany. Uviedol, že druhé kolo prepúšťania sa týka približne 4 100 členov ozbrojených síl. Britská vláda ohlásila zámer prepustiť dovedna 17 000 vojakov a 25 000 civilných zamestnancov ministerstva obrany. Znamená to, že v roku 2015 by malo byť v armáde 82 000 osôb. Z armády vyradia aj jednu zastaranú lietadlovú loď a 40 jadrových hlavíc. Za štyri roky sa má z ročného rozpočtu 37 miliárd libier ušetriť asi osem percent.

Taliani si prenajali laboratórium

Inovatívne vzdušné spravodajské laboratórium (AML) vyvinuté spoločnosťou Lockheed Martin na báze Gulfstreamu III pre spravodajstvo, prehľad a prieskum (ISR) najnovšie používa aj talianske letectvo. Pomôže mu pri vývoji vlastného softvéru a systému štandardu C4ISR. Lockheed Martin podpísal s talianskym ministerstvom obrany zmluvu o poskytnutí laboratória AML, troch pozemných vyhodnocovacích systémov, posádky a pozemného personálu. Ročný kontrakt obsahuje aj opcii na predĺženie prenájomu o ďalšie dva roky.

● Pri príležitosti 10. výročia vzniku Síl výcviku a podpory OS SR sa 28. júna v priestoroch trenčianskeho Posádkového klubu uskutočnil slávnostný nástup. Zúčastnili sa na ňom aj bývalí velitelia Síl výcviku a podpory vrátane generálporučíka Ing. Petra Vojteka, náčelníka Generálneho štábu OS SR. Pri tejto príležitosti ocenil vybraných príslušníkov veliteľstva odznakom náčelníka Generálneho štábu OS SR II. a III. triedy, medailou za vernosť OS SR I., II., III. stupňa. Veliteľ Síl výcviku a podpory brigádny generál Ing. Josef Pokorný PhD. odovzdal Pamätné odznaky II. a III. stupňa aj Pamätné listy za prácu v prospech veliteľstva a jeho podriadených útvarov.

● Slávnostná výmena na pozícii náčelníka Štábu strategického plánovania a rozvoja spôsobilostí GŠ OS SR sa uskutočnila 29. júna na generálnom štábe. Za účasti zástupcov náčelníka GŠ generálmajora Miroslava Kociana, generálporučíka Jaroslava Vývleka a príslušníkov štábu strategického plánovania bol do tejto funkcie vymenovaný brigádny generál Josef Pokorný, ktorý nahradil brigádneho generála Ľubomíra Svobodu. Brigádny generál Ľubomír Svoboda bol k 1.7.2012 vymenovaný do funkcie veliteľa Síl výcviku a podpory OS SR.

● Desiateho júla sa v misii UNFICYP na Cypre konali tradičné preteky v behu na 10 km jednotlivcov a 15-členných tímov, na ktorých sa zúčastnili aj príslušníci slovenského kontingentu (SLOVCON). Každý bežec alebo tím mal možnosť absolvovať motivujúcu a fyzicky náročnú súťaž, ktorá prispela k dobrým vzťahom medzi jednotlivými sektormi a národnosťami v misii UNFICYP. Najrýchlejší bol vojak Maphuruma z Britského kontingentu (BRITCON) s časom 36:05 minút. Celkovým víťazom sa stal argentínsky tím Sektoru 1. Najlepší Slovák – slobodník Matej Cmarko – trať zabehol za skvelý čas 42:50.

● Tristo vojenských veteránov – výsadkárov zo Slovenska a Českej republiky sa zišlo 11. júla na nástupe v 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline. Pri príležitosti 65. výročia vzniku výsadkového vojska a 70. výročia akcie Antropoid si 52 veteránov odnieslo aj medaily ministra obrany, medaily Nadácie Štefana Baniča či medaily Klubu vojenských výsadkárov Jozefa Gabčíka. Žilinský pluk pripravil pre veteránov aj ukážku zoskoku padákmi a výsadok z vrtníka.

Promócie inžinierov

Slávnostným sľubom vyvrcholili promócie absolventov externého inžinierskeho štúdia v Akadémii ozbrojených síl (AOS) gen. M. R. Štefánika. Z rúk rektora AOS brig. gen. Borisa Ďurkecha si prevzalo diplom o absolvovaní 2. stupňa vysokoškolského štúdia 98 poručíkov. Ukončili externé štúdium v akreditovaných študijných programoch Elektronické systémy, Zbraňové systémy, Zbrane a ich časti a Manažment obranných zdrojov. Noví inžinieri ukončili pred dvomi rokmi v akadémii denné bakalárske štúdium, stali sa poručíkmi OS SR, absolvovali Vstupný odborný dôstojnícky kurz a pôsobili už vo vojenských útvaroch v celej Slovenskej republike. Externou formou štúdia si zvýšili kvalifikáciu v druhom vysokoškolskom stupni. Najlepším absolventom AOS v akademickom roku 2011/2012 sa stal por. Ing. Marek Považan.

Text a foto: PhDr. Alena Haragová

Kultúrne leto v uniformách

V Trenčíne a v Bratislave koncertovala prvé dva júlové dni dixielandová kapela amerického vojnového letectva The Wings of Dixie. Bratislavské vystúpenie na námestí pred Euroveou sledoval aj americký veľvyslanec Theodore Sedgwick. Koncert sa uskutočnil aj pri príležitosti Dňa nezávislosti, ktorý Američania oslavujú 4. júla.

Na tradičnej sérii podujatí bratislavského Kultúrneho leta tentoraz Vojenská hudba OS SR neúčinkuje. V júni však mala koncert v Sade Janka Kráľa a auguste pripravuje vystúpenie na Hviezdoslavovom námestí. V prázdninových mesiacoch možno Vojenskú hudbu OS SR vidieť a počuť aj na iných miestach. Vojenská hudba Banská Bystrica bude vo svojom meste koncertovať pri príležitosti osláv výročia SNP.

Text a foto: Pavol Vitko

Blue Sunbeam 2012

Vyvrcholením trojtýždňovej intenzívnej prípravy budúcich modrých baretov bolo kontrolné cvičenie Blue Sunbeam 2012 v priestoroch posádkového cvičiska Kolíňanský vrch. Preverovaná jednotka simulovala činnosť a plnenie úloh počas nasadenia v mierovej operácii UNFICYP, kopírujúcej reálny denný harmonogram. Preverované boli spôsobilosti ako potláčanie davu, rádiokomunikácia v anglickom jazyku na rôznom stupni velenia, systém hlásení, mobilné hľadkovanie spojené s pozorovaním v BZ, schopnosť plniť žienijné a stavebné úlohy. Dôležitosť kontrolného cvičenia podčiarkla prítomnosť náčelníka generálneho štábu generálporučíka Ing. Petra Vojteka.

Vstup do vojenských lesov je voľný

Vstup do vojenských lesov, ktoré sa nachádzajú na území vojenských obvodov Záhorie a Valaškovce, je od 1. júla voľný. Občania už na vstup nepotrebujú povolenie. Musia však dodržiavať povinnosti a rešpektovať pravidlá, ktoré im z novely zákona o vojenských obvodoch vyplývajú. Rezort obrany nezodpovedá za poškodenie zdravia, alebo inú škodu, ktorá by občanom mohla vzniknúť v dôsledku nerešpektovania zákazov ustanovených v tomto zákone. Ministerstvo obrany SR upozorňuje, že vojenské lesy nie sú typickou turistickou oblasťou, ale oblasťou so zvýšeným bezpečnostným rizikom. Aj po zmene zákona je aj naďalej vstup do

vojenských obvodov zakázaný v čase, keď na ich území prebiehajú vojenské cvičenia. Informáciu o tom, či takéto cvičenia prebiehajú, alebo platí zákaz vstupu do obvodov z iných dôvodov, ktoré vymedzuje zákon, si je každý občan povinný zistiť sám. Osobne alebo telefonicky sa môže informovať na obecnom úrade obcí susediacich s územím vojenského obvodu. Tieto informácie budú tiež zverejnené na úradných tabuliach týchto obcí a webovej stránke ministerstva obrany www.mosr.sk. V prípade nerešpektovania zákazu vstupu hrozí občanom pokuta do výšky 500 eur.

Foto: Ivan Kelement

ZÁCHRANA prišla zo vzduchu

Podľa náčelníka padákovej výsadbkej a záchranej služby praporčíka Milana Kocíka bolo cieľom uskutočniť zoskoky do vody, vyškoliť a vycvičiť príslušníkov padákovej záchranej služby vrtuľníkového krídla v leteckej záchrane z vodnej hladiny.

Lietanie so stometrovým lanom

„Čaká ma prvé plnenie úloh nad vodnou hladinou. Okrem iného aj let so stometrovým lanom, na ktorom bude záchránár. Už sa na to teším,“ konštatuje pilotka. Na vodnej hladine a nad ňou precvičovali posledný júnový týždeň členovia padákovej, výsadbkej a záchranej služby prešovského vrtuľníkového krídla leteckú záchranu z vodnej hladiny a zoskoky do vody.

Celý proces výcviku spočíval v príprave horolezeckej a záchranej techniky a následného lietania a navigácie pri evakuácii postihnutých na vodnej hladine. Najdôležitejšou úlohou bolo zvládnuť priblíženie záchránára k topiacemu a následné ustrojenie postihnutého do evakuačného postroja. Počas celej záchranej akcie bol záchránár pripútaný k lanu, spojenému s vrtuľníkom, ktorý vo vise nad vodnou hladinou zotrúva až dovtedy, kým záchránár dal povel na transport. O bezpečnosť záchránára vo vode dbal operátor na palube vrtuľníka. Ten, keď dostal signál, že záchránár pripútal zachráneného k lanu, dal povel pilotovi na stúpanie a potom transport na pevninu.

Zoskok na „betón“

Padákový inštruktor rotný Karol Adamčík, ktorý spoločne s rotným Karolom Tarbajom robil dozorného doskokovej plochy a má v súčasnosti na Slovensku najväčší počet zoskokov (vyše 11 800), pripomína: „Pri záchrane z vodnej hladiny záchránár musí byť neustále pripútaný k lanu. Aby ho neodniesli vodné prúdy, ale ani vodný vír, ktorý vzniká pod vrtuľníkom na vodnej hladine a vodná triešť často znemožní nielen plávanie, ale aj orientáciu záchránára i zachraňovaného“.

Najskôr sa ozval hluk motorov, potom sa spoza pohoria Vihorlat prehupol nad Zemplínsku šíravu vrtuľník Mi-17 v úprave SAR prešovského vrtuľníkového krídla. Stroj sa dostal nad vodnú hladinu a v minimálnej výške nad ňou kopíroval najväčšiu vodnú plochu na východe Slovenska. Pri svojom pohybe víril vodnú hladinu pod sebou. O chvíľu pristál na určenom mieste na brehu Šíravy. Za riadiacimi pákami vrtuľníka bol skúsený pilot major Peter Fabišik, ako druhý pilot letela naša prvá pilotka poručíčka Miriama Štefaničová.

Zoskok záchranára na vodnú hladinu z výšky asi 5 metrov, keď vrtuľník letí rýchlosťou zhruba 40 km za hodinu, náraz na vodnú hladinu je už dosť tvrdý. Takmer ako dopadnúť na betón.

Podľa rotného Adamčíka pri zoskoku do vody musí človek rozmýšľať dopredu. Dobré sa orientovať v teréne, skontrolovať si vrchlík padáka, odopnutie záložného padáka a jeho prehodenie cez hlavu, upraviť si posed, rozopnúť prsný popruh, a najmä riadiť padák na cieľ až do chvíle, kým sa nohami nedotkne vodnej hladiny.

Druhé oči pilota

Lietanie nad vodnou hladinou je i z pohľadu skúseného pilota majora Fabišika dosť zložitá záležitosť. „Aby som udržal stroj v predpísanej výške a v smere, musí celá posádka dávať pozor. Aby sme nepodklesali a nedostali sa do nebezpečnej situácie. Pri dotyku s vodou by hrozila katastrofa. Najhoršie z pohľadu pilota je visenie vo výške asi 100 metrov. Lebo niet žiadnych orientačných bodov, ako na súši. Všetko závisí od spolupráce pilota a palubného technika. Pretože on ma navádza na správne miesto, aby sa záchranár na lane dostal k zachraňovnému. Ja pod vrtuľník v tom momente nevidím, musím sa spoľahnúť na technika, ktorý celú situáciu pozoruje pripútaný v otvorených bočných dverách a hlási výšku nad cieľom.“

Druhý pilot pri vysadzovaní nad hladinou musí dávať pozor na výšku a spoločne s palubným technikom kontroluje palubné prístroje. Pri visení palubný technik navádza a druhý pilot kontroluje všetky prístroje. Lietanie s ľuďmi v podvese na 100 metrov dlhom lane vyžaduje od pilota skúsenosti. Musí dávať pozor, aby neklezol a osoby nezachytili nejakú prekážku, nezranili sa. Vodná hladina sa nechová ako pevná zem, ktorá drží vztlak, ale vzduchový vankúš sa rozbieha, čím sa znižuje výkon vrtuľníka.

Neoddeliteľnou súčasťou výcviku na Šírave boli aj príslušníci hasičskej jednotky prešovského vrtuľníkového krídla pod velením nadrotmajstra Daniela Cinkaniča. Zdokonalili sa najmä v zlanení, vysadení z vrtuľníka nad vodnou hladinou, v záchrane z vodnej hladiny. V záchranných čloch pomáhali loviť z vody padáky. Okrem toho v podvese pod vrtuľníkom plnili úlohy ako záchranári. Nadrotmajster Cinkanič si pochvaľoval najmä činnosť slobodníkov Ivana Lešša a Mariána Bobeniča a desiatnika Jozefa Kraviara, veliteľa povodňovej služby čatára Mariána Piroha. Spokojný bol aj s premiérou nového záchranára desiatnika Daniela Gogu.

Text a foto: Jozef Žiak

EOD COE

prvá medzinárodná vojenská organizácia na Slovensku

NATO po nedávnom summite v Chicagu veľmi rýchlo zmizlo z titulkov novín. Treba za tým hľadať najmä hospodársku krízu. Tá sa dostala s príchodom leta do nových obrátok: Grécko je zdanlivo na odchode z eurozóny a španielska ekonomika sa tiež začala potápať. Ani NATO nie je imúnne voči následkom krízy. V najbližších pár mesiacoch a rokoch bude klesať schopnosť Aliancie udržať ozbrojené sily ako aj ochota spojencov pomôcť si v núdzi. Nedá sa vylúčiť ani kolaps demokracie v jednej z členských krajín a napätie medzi spojencami, predovšetkým Gréckom a Tureckom.

Skúsený odborník v oblasti ženíjnych odborností plukovník Jaroslav Bielený, ktorý má bohaté skúsenosti z pôsobenia v misii KFOR, operácii ISAF v Afganistane i z práce v štruktúrach NATO, je v súčasnosti riaditeľom medzinárodného Centra výnimočnosti pre oblasť EOD (EOD COE) v Trenčíne (Centra výnimočnosti na likvidáciu výbušných prostriedkov a nevybuchnutej munície), prvej ustanovizne NATO na Slovensku.

Čo je poslaním Centra výnimočnosti pre oblasť EOD?

Podporovať transformáciu a operačné úsilie NATO v oblasti EOD, poskytovať odborný výcvik expertom EOD, zhromažďovať informácie a poznatky a ich analýzou podporovať zdokonaľovanie taktiky, metód a postupov na likvidáciu výbušnín. Zároveň

neustále sledovať technologický vývoj, zlepšovať vzťahy, interoperabilitu a praktickú spoluprácu s partnermi, prvkami velenia NATO, členskými krajinami a medzinárodnými organizáciami v oblasti EOD. Prvoradou podmienkou bolo však vybudovanie národných spôsobilostí Ozbrojených síl SR v oblasti EOD.

Aký bol ďalší vývoj?

Národné Centrum bolo slávnostne otvorené 2. októbra 2007 v Novákoch. Plnilo úlohy v medzinárodnej oblasti (vzdelávanie a výcvik v EOD a výmena informácií) a v národnej oblasti (testovanie a riadenie kvality uskladnenej munície a výbušnín). Potom sa 1. januára 2010 EOD COE rozdelilo na dva celky: Národné Centrum EOD v Novákoch a Medzinárodné EOD COE v Trenčíne.

Pyrotechnická anabáza

Po rozdelení ČSFR a jej federálnej armády koncom roku 1992 sa výcvik pyrotechnikov konal v Školiacom a výcvikovom stredisku pozemného vojska v Martine.

Od roku 1997 prevzal kompetencie výchovy a výcviku pyrotechnikov útvar v Novákoch a od 1. októbra 2007 CoE EOD Trenčín.

Jeho rozdelením na medzinárodnú a národnú časť vzniklo 1. januára 2010. Národné centrum EOD v Novákoch, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je Oddelenie výcviku EOD. Práve v ňom pripravujú špecialistov EOD a pyrotechnikov pre potreby slovenských ozbrojených síl.

Úlohy nováckeho centra

Novácke centrum podporuje a rozvíja všetky spôsobilosti OS SR v oblasti výbušných prostriedkov. Pôsobí ako školiace centrum OS SR pre oblasť EOD a pyrotechnikov a národná autorita pre vytváranie národných operačných postupov pre nich. Okrem iného zodpovedá za udržanie operačnej spôsobilosti jednotky EOD. Jej špecialisti si v uplynulom období urobili dobré meno svojim pôsobením v operácii ISAF v Afganistane.

NC EOD Nováky prostredníctvom svojho oddelenia výcviku zabezpečuje: výcvik vojskového pyrotechnika, zdokonaľovací výcvik pyrotechnikov za účelom predĺženia platnosti pyrotechnického preukazu, výcvik špecialistu na prieskum na prítomnosť výbušných prostriedkov (EOR), spolupracuje pri zavádzaní EOD výbavy do výzbroje OS SR, tvorí interné normatívy týkajúce sa výcviku, prezentuje výcvik pyrotechnikov EOD v národnom a medzinárodnom prostredí. Pripravuje odborníkov v nasledujúcich špecializáciách:

V máji 2010 náčelníci Generálnych štábov Slovenska, Českej republiky, Francúzska, Maďarska a Rumunska slávnostne podpísali v Bruseli Memorandá o porozumení. V januári 2011 hodnotiaca skupina veliteľstva ACT potvrdila, že Centrum spĺňa všetky akreditačné kritériá. Potom 28. apríla 2011 Severoatlantická rada potvrdila štatút COE EOD v Trenčíne, ako inštitúcie NATO akreditovaním Centra ako prvej medzinárodnej vojenskej organizácie na území Slovenskej republiky. Slávnostná inaugurácia Centra sa uskutočnila 17. mája 2011. V septembri 2011 sa Poľsko stalo ďalšou členskou krajinou centra. V súčasnosti Spojené štáty americké rokujú o pristúpení a v blízkom čase nastúpi do funkcie náčelníka štábu centra príslušník amerických ozbrojených síl.

Čím sa Centrum zaoberá v súčasnosti?

Od svojho vzniku EOD COE aktívne prispieva k naplneniu akčného plánu NATO v oblasti C-IED a Programu práce NATO v boji proti terorizmu. Príslušníci Centra sa aktívne zúčastňujú práce pracovných skupín NATO, sú garantom spracovania EOD terminológie a predkladajú návrhy a pripomienkujú spojenecké publikácie v oblasti EOD. V máji 2011 EOD COE uskutočnilo úvodný výcvik štábnych dôstojníkov EOD z Českej republiky, Poľska, Bosny a Hercegoviny, Fínska, Francúzska, Maďarska a Slovenska. V novembri 2011 v spolupráci s Francúzskom poskytlo Centrum výcvik štábnym dôstojníkom EOD Bosny a Hercegoviny vo forme mobilnej výcvikovej skupiny. V tomto roku Centrum výrazne rozšírilo svoje výcvikové aktivity a realizujeme úvodný výcvik štábnych dôstojníkov EOD, kurz o munícii bývalej Varšavskej zmluvy, základný kurz o podomácky vyrobených výbušnách a tiež kurz o správnom skladovaní, preprave a manipulácii s

„V súčasnosti Spojené štáty americké rokujú o pristúpení a v blízkom čase nastúpi do funkcie náčelníka štábu centra príslušník amerických ozbrojených síl.“

muníciou v súlade s normami NATO a seminár EOD. Všetky naše kurzy sú plne obsadené účastníkmi z krajín Aliancie a Partnerstva za mier a, samozrejme, Ozbrojené sily SR majú pravidelne k dispozícii jednu tretinu miest v našich kurzoch. Najvýznamnejšiu akciu roku 2012 však organizujeme v septembri.

Aké bude jej zameranie?

EOD COE zjednocuje úsilie NATO v oblasti likvidácie munície a buduje komunitu so spoločnými záujmami s veliteľstvami a inštitúciami NATO a jednotlivými krajinami, ako aj s medzinárodnými vládnymi organizáciami, s výrobnými, výskumnými a vzdelávacími inštitúciami. Práve pre túto komunitu EOD COE zorganizovalo v roku 2010 po prvý raz podujatie: NATO EOD Demonstrations and Trials, ktoré sa s podporou Divízie budúcich bezpečnostných hrozieb NATO a odbornou gesciou Ministerstva obrany SR a Národným riaditeľom pre vyzbrojovanie opakovane uskutočnil aj 18. až 20. septembra 2012 na výstavisku EXPO v Trenčíne. Jeho súčasťou bude aj zasadnutie Rady NATO – Rusko na tému: Úloha EOD v prospektíve po roku 2014.

Cieľom podujatia je poskytnúť spoločnú platformu spoločnostiam, výskumným a vývojovým inštitúciami a orgánom NATO, aby prezentovali svoje potreby a najnovšie technologické riešenia pri zdokonaľovaní EOD spôsobilostí. V programe podujatia je konferencia, dva semináre a dynamické a statické ukážky najnovších robotov, prístrojov, metód a postupov pri detekcii munície a výbušnín. Účasť na podujatí už potvrdili popredné svetové vedecké osobnosti, spoločnosti a firmy, ktoré predstavujú technický a technologický pokrok v oblasti EOD.

Text: Jozef Žiak

Foto: archív EOD COE

POMOCNÝ PYROTECHNIK

– je pripravený vyhľadávať, odstraňovať, zneškodňovať a ničiť jednotlivé voľné výbušniny, iniciátory, pyrotechnické a imitačné prostriedky, muníciu do ručných zbraní, ručné granáty a muníciu do ručných protitankových zbraní.

ODBOBNÝ PYROTECHNIK

– je kvalifikovaný riadiť organizovať a vykonávať prehliadky, prepravu, zhromažďovanie a ničenie výbušnín a ničenie munície. Ďalej je oprávnený vykonávať trhacie práce potrebné pri živelných pohromách. Ostatné práce môže vykonávať len so súhlasom príslušného veliteľa, alebo náčelníka.

VOJSKOVÝ PYROTECHNIK

– môže vykonávať prehliadky, prepravu, zhromažďovanie a ničenie výbušnín a ničenie munície v uzatvorených vojenských priestoroch. Výnimkou sú živelné pohromy (ľady, povodne a pod.), kedy je potrebné vykonať trhacie práce ak nie je prítomný dôstojník so ženijnou odbornosťou, alebo pyrotechnik – EOD špecialista s vyšším oprávnením. V takomto prípade môže vykonať zákrok trhaním len na rozkaz príameho nadriadeného a ak sa cíti byť schop-

ný ho vykonať. Za svoju činnosť preberá plnú zodpovednosť.

Vlastníctvom spomínaných oprávnení pyrotechnik spĺňa požiadavky na manipuláciu s výbušným materiálom počas výcviku jednotky na pôde OS SR. Platnosť oprávnenia je zmluvne dohodnutá na tri roky. Po troch rokoch je povinnosťou pyrotechnika predĺžiť si oprávnenie v obnovovacom kurze.

ŠPECIALISTA CMD I

je kvalifikovaný vykonávať odstraňovanie nevybuchnutej vystrelenej, zhodenej, od-

pálenej, alebo zakopanej pechotnej munície, ručných granátov, striel do ručných protitankových zbraní (RPG) a trhavín známeho aj neznámeho pôvodu.

ŠPECIALISTA CMD II

môže okrem rozsahu oprávnenia CMD I vykonávať odstraňovanie nevybuchnutej vystrelenej, zhodenej, odpálenej, zakopanej, potopenej alebo havarovanej delostreleckej munície, delostreleckých granátov, delostreleckej kazetovej munície známeho aj neznámeho pôvodu.

ŠPECIALISTA CMD III

zasa okrem rozsahu oprávnenia CMD II môže odstraňovať nevybuchnutú vystrelenú, zhodenú, odpálenú, zakopanú, potopenú alebo havarovanú leteckú muníciu známeho aj neznámeho pôvodu.

ŠPECIALISTA IEDD

je pripravený okrem rozsahu oprávnenia CMD, na odstraňovanie nastraženej konvenčnej munície a improvizovaných výbušných systémov. Musí byť schopný vyhodnotiť hrozbu od IED a organizovať opatrenia spojené s jej odvrátením.

„Ak zmrazia mzdy vo verejnom sektore trebárs v Nemecku, kde je priemerná mzda 2 400 eur, má to celkom iný účinok na životnú úroveň ako u nás, kde je priemerný hrubý plat zamestnancov odmeňovaných podľa zákona o verejnej službe iba 650 eur,“ porovnáva JUDr. Marián Lacko, predseda Slovenského odborového zväzu zamestnancov obrany.

Predseda Slovenského odborového zväzu zamestnancov obrany Marián Lacko:

Sme za férovú hru

Jeho odborový zväz zastupuje zamestnancov v rezorte obrany, ktorí sú priamo napojení na štátny rozpočet. V pôsobnosti odborov sú aj zamestnanci príspevkových organizácií Barmo Trenčín a Ústredná vojenská nemocnica Ružomberok. Aj tí, ktorí pracujú v akciových spoločnostiach, ako sú VOP Nováky či VOP Trenčín, vo vojenských zotavovniach a kúpeľoch a tiež v štátnom podniku Vojenské lesy a majetky. „Spolu je to približne 8-tisíc ľudí, pričom organizovanosť v našich odboroch je asi 3-tisíc, konkretizuje M. Lacko. Už 16. decembra 1992, keď došlo k rozdeleniu československého Federálneho odborového zväzu zamestnancov obrany, ho zvolili za predsedu slovenských odborárov v rezorte obrany. Odvtedy ich vedie. V prvej polovici 90. rokov zastupovali cca 20-tisíc zamestnancov, pričom 12-tisíc z nich bolo v odboroch.

Do povedomia vstúpili najmä v druhej polovici 90. rokov, keď si trúfli presadzovať požiadavky aj štrajkovými pohotovosťami i výstražnými štrajkami vo vojenských opravárenských podnikoch.

Zamestnanosť a platové podmienky

„Našimi ťažiskovými úlohami sú udržanie zamestnanosti a mzdových podmienok našich členov a v konečnom dôsledku aj všetkých zamestnancov. V prvom okruhu sa v súčasnosti sústreďujeme najmä na situáciu vo VOP Nováky. Som presvedčený, že s príchodom nového vedenia rezortu Nováky ešte nestratili nádej,“ myslí si M. Lacko. Aj on si však uvedomuje, že Nováky, ako aj iné vojenské opravárenské podniky, boli budované pre potreby neporovnateľne väčšej federálnej armády: „Vývoj situácie nám bol jasný

už dávnejšie. Okrem iných predchádzajúcich aktivít sme pripravili v roku 2008 pre vedenie rezortu obrany analýzu stavu a perspektív v našich podnikateľských subjektoch. Vzhľadom na naše zistenia sme vôbec netrvali na tom, aby zostali akciovkami so stopercentnou účasťou štátu. Bolo nám jasné, že pre ne treba hľadať strategického partnera. Ak sa to podarí, bude to obrovský úspech a rozhodujúci krok k ich záchrane.“ Analýzu po aktualizácii zaslali aj súčasnému ministrovi. „Pri našom prvom pracovnom rokovaní mal materiál naštudovaný a teší nás, že vznikla komisia, ktorá sa riešením Novák zaoberá.“

Šéf odborárov ešte spomenie, ako sa im podarilo zabezpečiť zvýšenie platových tried pre pracovníkov v skladoch s nebezpečným materiálom. No nie všetko sa skončilo dobre: „Aj na základe našich

podnetov smerom k vláde sa hľadala nová činnosť pre Vojenský opravárenský podnik Moldava nad Bodvou. V roku 2008 sa preorientoval na likvidáciu nebezpečného odpadu, pričom prešiel pod pôsobnosť ministerstva životného prostredia. Bohužiaľ, v tom čase nastali problémy s odvolávaním ministrov životného prostredia, ktorých delegovala Slovenská národná strana. Moldava preto ostala na pokraji záujmu a dnes je v konkurze. Podobne ostali len minulosťou Vojenský výskumný technický ústav Liptovský Mikuláš, ktorý bol pred pár rokmi pričlenený k Vojenskému opravárenskému podniku Trenčín, aj Vojenský letecký technický a skúšobný ústav Košice (naposledy Slovenský letecký inštitút, a. s.), ktorý sa stal súčasťou Leteckých opravovní Trenčín.“

Zmluvy a ne-zmluvy

Za veľký úspech svojho odborového združenia považuje M. Lacko skutočnosť, že od roku 2004 sa darí v rámci rezortu dojednávať tzv. rezortnú kolektívnu zmluvu. „Podľa zákona o kolektívnom vyjednávaní sa táto zmluva volá podniková. Dlhodobu sa nám darí dohodnúť pomerne nadštandardné podmienky. Od spomenutého roka 2004 máme predĺženú dovolenku o jeden týždeň, skrátený pracovný čas o polhodinu denne. Tiež máme zvýšenú tvorbu sociálneho fondu, ktorá je vo výške 1,25 % z účtovaných miezd.“

V oblasti zmlúv je však na stole aj jeden problém. „Až do vlaňajška sme bez väčších problémov dojednávali kolektívne zmluvy vyššieho stupňa so Zamestnávateľským zväzom podnikov Armády SR. Pod týmto názvom je dodnes registrovaný na ministerstve vnútra. Tento rok sa nám to zatiaľ nepodarilo, pretože štatutárne orgány zväzu sú nefunkčné. Nemáme s kým vyjednávať. Je to dozvuk minulého obdobia a informovali sme o tom aj ministra obrany so žiadosťou o pomoc.“

Hoci produktivita práce občana SR dosahuje už 76 % európskeho priemeru, mzdy vo verejnom sektore nedosahujú ani 30 % priemeru európskych krajín.

M. Lacko konštatuje, že po tom ako dostali z vedenia ministerstva list s požiadavkou na časový priestor v rámci konsolidácie rezortných akcií, odborári nemajú záujem situáciu vyhrcovať. Najmä smerom k trenčianskym opravárenským podnikom však dodáva, že tu už v zmysle zákona o kolektívnom vyjednávaní prebieha konanie so sprostredkovateľom. Čo to znamená? „Sprostredkovateľ určený ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny sa v jednotlivých podnikoch pokúsi o uzatvorenie zmluvy pri uzatváraní kolektívnej zmluvy. V hre je najmä otázka platov a výška odstupného či odchodného. Treba dodať, že platnosť aktuálnej kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa sa tu skončila 31. 3. 2012. Predpokladá sa, že situácia bude po konštituovaní partnera zo strany zamestnávateľov vyriešená štandardným spôsobom.“

Aby nebolo horšie

Všetci vieme, že cenové hladiny sa v Európe postupne vyrovnávajú. M. Lacko porovnáva, že hoci výkonnosť slovenskej ekonomiky a produktivita práce občana SR dosahuje už 76 % európskeho priemeru, mzdy vo verejnom sektore nedosahujú ani 30 % priemeru európskych krajín.

„Našou úlohou je aj napriek kríze usilovať sa o to, aby sa situácia zamestnancov naďalej nezhoršovala.“

Nielen v rámci obrany, všetci zamestnanci v rozpočtových organizáciách mali v roku 2011 zvýšené tarifné platy o 1 % pri inflácii 3 %. Čiže reálne išli o 2% dolu. Tento rok je zvýšenie 0 % pri predpokladanej inflácii 2,9 – 3 %. „Platy nemalo zamestnancov vo verejnej službe sa už začínajú nebezpečne približovať minimálnej mzde a ak sa tento trend nepodarí zastaviť, ich výška bude doslova demotivujúca,“ nazdáva sa M. Lacko, ktorý je aj členom Hospodárskej a sociálnej rady SR (tripartity). Uznáva však, že zvýšenie platov pre približne 400-tisíc „verejných“ zamestnancov v rámci celého štátu o dve či tri percentá by stálo asi 100 miliónov eur: „Súčasný vládny Smer je strana sociálnodemokratického typu. Ako taká má tradične blízko k odborom, a preto verím, že nájdeme prijateľné riešenie.“

Odborom ide aj o to, aby na pozíciách vo verejnom záujme neboli zamestnanci, pre ktorých je táto práca jediným zdrojom príjmov, nahrádzaní poberateľmi výsluhových dôchodkov. V niektorých oblastiach tento pomer dosiahol úroveň 50 : 50. „Výsluhoví dôchodcovia nemajú dôvod byť organizovaní v našich odboroch. Aj preto percentuálny pomer organizovanosti klesol. To je však len jedna stránka veci a vlastne iba náš problém. No aký by to malo zmysel, keby tí, čo žijú len z platu, skončili na ulici? Veď okrem toho, že by mali existenčné problémy, zaťažili by ako poberatelia sociálnych dávok aj štátny rozpočet.“ Otázka má veľa rozmerov a dá sa na ňu pozeráť z viacerých uhlov. Nate-raz azda len záverečné vysvetlenie JUDr. Mariána Lacka: „Vôbec nám nejde o jakú diskrimináciu výsluhových dôchodcov, ale o férovú hru a o rovnosť šancí pri zabezpečení funkcionality v rámci obsadzovania jednotlivých postov. Tak by to malo byť a verím, že aj bude. Na rokovaní s ministrom som túto otázku označil ako veľmi dôležitú a som si istý, že minister nás chápe.“

Text a foto: Pavol Vitko

UNPROFOR OTVÁRAL DVERE 4

Ťažký popôrodný stav Bosny a Hercegoviny

Po tom, ako svoju nezávislosť od Juhoslávie vyhlásili Slovinsko a Chorvátsko, chceli mať svoj vlastný nezávislý štát aj obyvatelia Bosny a Hercegoviny. Túžby Chorvátov, Srbov a moslimskej komunity potvrdili výsledky referenda z 29. februára a 1. marca 1992. Naša jednotka misie UNPROFOR mala svoj operačný priestor v tzv. Republike Srbská Krajina na území Chorvátska, a tak sme ani nepredpokladali, že sa nás dotknú udalosti prebiehajúce v Bosne a Hercegovine. Následná vojna, medzi Chorvátmi a Srbmi vedená aj s cieľom získať nové územia, však všetko zmenila.

Konflikt, trvajúci až do roku 1995, priniesol mnoho absurdít. Masakru v Srebrenici, zničené Sarajevo, zničenie historického mosta a potom etnické rozdelenie Mostaru, zničené mosty na rieke Neretve... Jednej absurdity som bol svedkom aj ja. V letných mesiacoch zavítala do Sarajeva aj delegácia OBSE. Predsedala jej vtedy ČSFR, a preto na čele delegácie bol náš predseda vlády Jozef Moravčík. Mojou úlohou bolo dopraviť na letisko do Záhrebu pre členov delegácie nepriestrelné vesty a potom ich zasa doviesť späť do tábora v Titovej Korenici.

S myšlienkou dopraviť delegáciu do obliehaného Sarajeva som zápasil od chvíle, keď som dostal túto úlohu. Nesmelo som oslovil našich diplomatov a keď mi dal tichý súhlas aj náš veliteľ pplk. Karel Blahna, nasadol som do Herculesa aj ja. V Sarajeve bolo rušno. O našu bezpečnosť sa starali Francúzi, ktorí nás v obrnených vozidlách dopravili do sídla prezidenta Bosny a Hercegoviny Aliju Izetbegovića. Pred jeho pracovňou som sa zoznámil aj s členom jeho ochranky. Vlastencom a hrdým bojovníkom nového štátu. Srbom. „Za svoju domovinu budem bojovať do poslednej kvapky krvi. Proti Chorvátom aj proti Srbom,“ povedal mi vtedy. A ja som pochopil, že v tejto krajine tak rýchlo pokoj nebude. Dôkazom je aj pokračovanie misie Európskej únie s názvom ALTHEA.

Chceme íť domů

Mestečko Bihač patrilo do územia Bosny a Hercegoviny. Nebol som tam, ale takmer každý večer sme mohli počuť dunenie výbuchov a vidieť žiaru ponad kopec Plješevica. Jednu júlovú noc k nám však prišli Francúzi. „Poďte, niekoľko desiatok kilometrov od vášho operačného priestoru sme museli vybudovať utečenecký tábor a ľudí budeme musieť evakuovať do bezpečia.“ Netrvalo to dlho a vyše desiatka tatroviek vyrazila. Bolo už ráno, keď sme prišli na miesto. Tábor bol obohnaný ostnatým drôtom, niekoľko francúzskych obrnených transportérov mierilo na prvý pohľad na neidentifikované ciele. Myslel som si... Neskôr mi povedali, že tými cieľmi boli dobre zamaskovaní ozbrojenci, ktorí mali svoje zbrane obrátené práve na nás. Čítil som sa ťažko. Obrazy, ktoré som dovtedy videl iba v televízii, som mal zrazu pred sebou. Starci s neveriackymi výrazmi, ustráchané deti, náreky matiek ... A vtom kdesi blízko mňa slová, na ktoré do konca svojho života nezabudnem: „Prosím, my chceme íť domů...“ Spolu so mnou zmeravel aj Karel Blahna. Počuli sme dobre, bola to čeština. Denisa Voic, pochádzajúca od Českých Budějovic, sa so svojím manželom a dvoma deťmi pred vojnovým besnením ukryli práve v tomto tábore. Z domu si odniesli len najpotreb-

nejšie veci. Prvú noc prežili v lese a potom sa spolu s ďalšími vydali na asi najbolestivejšiu cestu svojho života. Vedeli, že v blízkosti hliadkujú Francúzi, a tak sa spolu s vyše tritisíc ľuďmi dostali až do tohto utečeneckého tábora. Denisina prosba nášho veliteľa nenechala chladným. Do víru nasledujúcich udalostí som sa dostal aj ja. Najprv sme, samozrejme, všetkých utečencov museli dopraviť čo najďalej od bojov. Nebolo to jednoduché, pretože viaceré srbské hliadky nás na ceste celé hodiny blokovali. V prvej kolóne boli aj naši noví spoluobčania. Síce bez dokladov, ale nik nepochyboval, že sú to „naši“. Vyčlenili sme im jednu chatku. Umyli sa, vyspali. Poskytli sme im nejaké oblečenie. Skromné, lebo sme nemali takú výbavu ako Francúzi, ktorí pri takýchto misiách myslia na všetko. Už v utečeneckom tábore ponúkali totiž nielen čisté oblečenie, ale pre deti aj plienky, sušené mlieko a ďalšie potraviny.

Karel Blahna rozhodol: „Mirku, ty máš na hraničnej čiare kamarátov, skús Denisinu rodinu prepraviť do Záhrebu na naše veľvyslanectvo“. Nebolo mi všetko jedno. Prejsť vyše 80 kilometrov od Titovej Korenice po hraničný prechod Turanj bez dokladov... Ale podarilo sa. Naši skvelí diplomati urobili perfektnú prácu a do týždňa bola Denisa aj so svojou rodinou u príbuzných v Českých Budějoviach. Vydýchol som si a aj po dvadsiatich rokoch viem, že moja účasť v misii UNPROFOR nebola zbytočná.

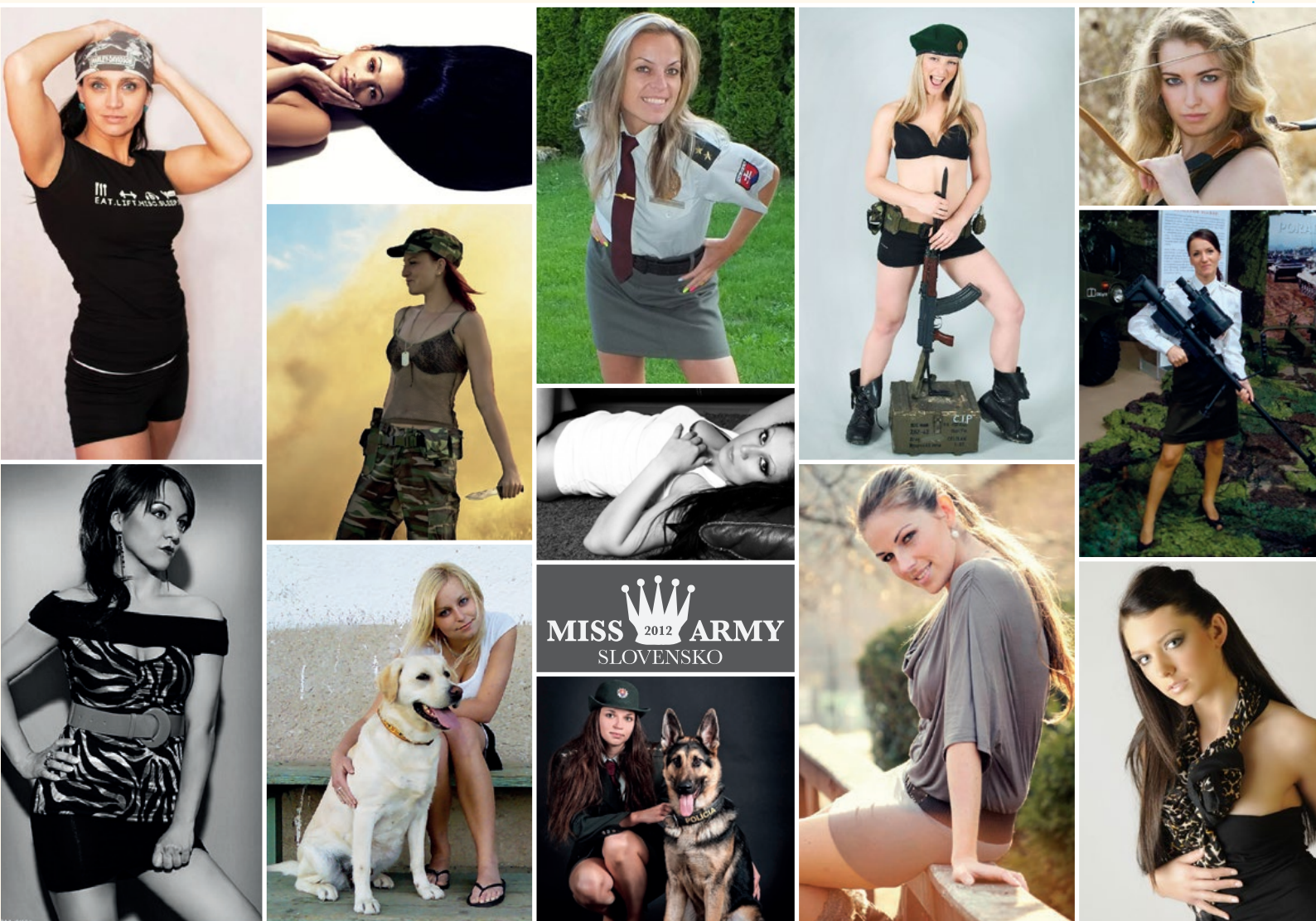
Text: Miroslav Minár

Foto: archív OSN

STYL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOĽNÝ ČAS

Súťaž krásy, fyzických schopností, všeobecného rozhľadu, osobného šarmu, zmyslu pre humor a záujmu o svet ozbrojených síl – to je **MISS ARMY SLOVENSKO 2012!**

Spomedzi prihlásených sme do 15. júla mohli prostredníctvom hlasovania na internete vybrať dvanásť finalistiek – dievčat a žien vo veku 18 – 35 rokov so slovenským občianstvom. Tie, čo získali najviac hlasov, teraz absolvujú prípravu, zameranú na pohybové schopnosti a celkový prejav pod dohľadom odborníkov z oblasti vizáže a stylingu, choreografie, jazykovej prípravy a odborných zručností.

Finále 1. ročníka súťaže Miss Army Slovensko sa uskutoční v Partizánskom 22. septembra. Odborný poradca podujatia, vojenský novinár Miroslav Minár vraví, že cieľom súťaže je predstaviť

širšej verejnosti nielen vojačky, ale aj príslušníčky ďalších ozbrojených a záchranných zložiek. A to ako dámy, ktoré sú uznávané profesionálky vo svojej službe v prospech štátu a ľudí a zároveň sú „príťažlivé zvonjšom a krásne zvnútra“. Tak totiž znie aj motto súťaže. Od nominovaných žien sa tiež očakáva, že popri svojej náročnej službe sa venujú humanitárnej práci, verejno-prospešnej činnosti alebo majú zaujímavé záľuby.

A aké disciplíny na finalistky čakajú? M. Minár avizuje: „Pôjde o vedomostný kvíz, odborné úlohy so zábavným podtextom či promenádu v spoločenských šatách.“

Prvý ročník Miss Army Slovensko bude súčasťou Dňa ozbrojených síl SR. Aj preto sa v centre Partizánskeho uskutoční prezentácia ozbrojených síl, ozbrojených zborov a záchranných zložiek.

Súčasťou súťaže je aj Miss sympatia Army Slovensko, do ktorého sa môžete zapojiť aj vy na www.missarmyslovensko.sk.

Text: Pavol Vitko

FILM

Zatancujte si medzi črepinami

Nosiť meno Ľapák nie je jednoduché. Otec Martin sa stal režisérskou legendou a synovi Marekovi neostávalo nič iné, len presvedčiť, že nežije s diagnózou „syn“.

A hoci sa mu viackrát podarilo ukázať svoje všestranné schopnosti, práve novým filmom *Tanec medzi črepinami* si mohol postaviť nesmrteľný pomník večnej slávy. Či mu to vyšlo, to musí posúdiť divák.

Rozhodne nechodte do kina s predstavou silného deja. *Tanec medzi črepinami* je pocitový film, v ktorom nájdete množstvo nádherných obrazov, z ktorých niektoré vznikli aj s pričinením techniky Ozbroyených síl SR, väčšinou aj skvelej muziky (hoci sa v nej trochu neočakávane objavuje priveľa neslovenských vplyvov) a najmä, ako vyplýva zo samotného názvu, roztancovaných hlavných predstaviteľov. Priznáme sa, čakali sme asi niečo iné. Povedzme oslavnú ódu na nádhernú slovenskú prírodu, na pestrosť jej regiónov, melodickosť ľudovej hudby a neuveriteľnú dynamiku tancov. Divák dostane z každého niečo, len možno trochu zbytočne komplikovane.

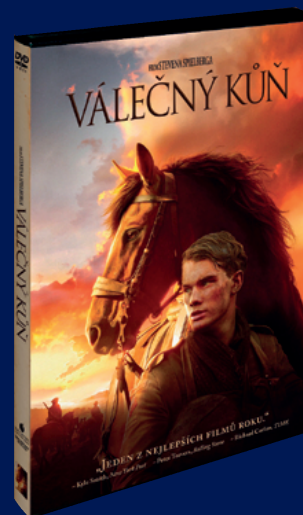
Treba však uznať, že Marek Ľapák si toho nabral na plecía veľa (herec, režisér, scenárista) a zvládol to v konečnom dôsledku so ctou. Film obsahuje niekoľko krásnych momentov, kvôli ktorým sa ho oplatí vidieť, no do zlatého fondu našej kinematografie sa pravdepodobne nezaradí. Ak by sme sa mýlili, prepáčte...

DVD

Vojnový kôň

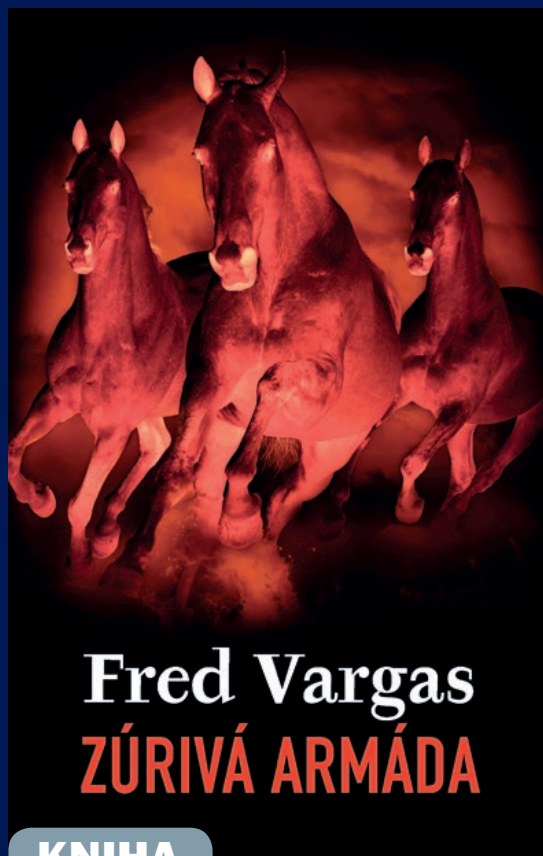
Román Michaela Morpurga *War Horse* z roku 1982 vyvolal mohutnejší záujem čitateľov až keď podľa neho začal Steven Spielberg nakrúcať film. Predtým ho v podobe divadelnej adaptácie úspešne inscenovali v Londýne, New Yorku aj v Toronte. Ušľachtilý koník Joey nás prevedie rôznymi bojiskami (aj rôznymi stranami konfliktu) 1. svetovej vojny. Spielberg si vybral najlepších spolupracovníkov – Oscarom venčeného kameramana Janusza Kaminského, strihača Michaela Kahna i skladateľa Johna Williamsa. A skutočne – podarilo sa im dokonale evokovať atmosféru vojnových hrôz, s nostalgiou i pátosom. Na DVD nechýba ani bohatý výber vystrihnutých scén.

Náramok prežitia

Nie vždy je v bojovej či inej núdzovej situácii k dispozícii kompletný balíček so všetkým, čo človek potrebuje na prežitie. Preto je ideálne, keď aspoň základné pomôcky máte so sebou. Po rozpletení takéhoto „náramku prežitia“ dostanete okolo 6 metrov pevnej parašutistickej šnúry Paracord 550 s vysokou pevnosťou a všestranným použitím. Lano možno použiť napríklad na upevnenie prístrešku, výrobu luku, slučky alebo (po zapletení) svojského obušku. Po použití nezahodte, ale znova upleťte do podoby náramku. Návod na www.raems.com/550_cord_bracelet.pdf

KNIHA

Zúrivá armáda

Známy a mnohými cenami venčený autor kriminálnych thrillerov Fred Vargas je v skutočnosti žena – Frédérique Audouin-Rouzeau, pôvodným povoláním vedkyňa a archeologička. Na konte má osem detektívnych románov o komisárovi Adamsbergovi, z ktorých väčšina vyšla aj v slovenskom preklade. V novom románe ožíva stredoveká legenda o zúrivých jazdcoch, revenantoch, ktorí berú spravodlivosť do svojich rúk a zabíjajú tých, čo ušli trestu. Komisar Adamsberg má v malom mestečku v Normandii do činenia so štyrmi vraždami, prepojenými aj s najvyššími kruhmi. Hoci podozrivého rýchlo usvedčia, Adamsberg tuší, že páchatelom je niekto iný...

Poriadne šťavnatý festival

**GRAPE
FESTIVAL**

V areáli Letiska Piešťany sa nachádza Vojenské historické múzeum, súčasť Vojenského historického ústavu v Bratislave. V múzeu sú vystavené rôzne typy vojenských motorových vozidiel a lietadiel. Hlavná časť expozície je zameraná na výzbroj slovenskej (československej) armády v rokoch 1945 – 1992. V rokoch 2006 – 2008 sa tu každoročne konal hudobný festival Hodokvas, ktorý v roku 2010 nahradil Grape Festival.

Tohtoročný Grape Festival v dňoch 10. a 11. augusta ponúkne štyri desiatky účinkujúcich, medzi ktorými nebudú okrem iných chýbať britské formácie Morcheeba, Example, Blood Red Shoes, The Subways, z Česka Tata Boyz, Prago Union, Republic of Two, Notes from Prague a výber slovenských kapiel ako Le Payaco, Para, Puding pani Elvisovej, Lavagence, Tornádo Lue a mnoho ďalších.

Hurá na zombíkov!

Niektoré firmy urobia čokoľvek, aby sa zviditeľnili. Americký výrobca streliva sa napríklad rozhodol postaviť svoju marketingovú kampaň na novej vlne záujmu o knihy a filmy o živých mŕtvotách a nový rad svojej munície nazval Zombie Max. Reklamný slogan znie príznačne: „Buďte pripravení na zombie apokalypsu so Zombie muníciou. A strieľajte len do hláv!“ Dúfajme len, že zákazníci túto kampaň nepochopia ako žart, nejde totiž o žiadnu neškodnú hračku, ale o reálnu muníciu – v ponuke sú celoplasťové strely do pušky kalibru .308 Winchester, .223 Remington a 7,62 x 39; aj pištoľové náboje s dutým hrotom 9 mm, .40 SW a .45 ACP. Všetky strely majú ostrozelenú polymérovú špičku (asi aby ich zombíci lepšie videli v tme). Strelivo vraj v USA ide na dračku, firma ho nestačí vyrábať...

ZDRAVIE

Bez dymovej clony

V záverečnej časti článkov, venovaných problematike fajčenia, vám ponúkame zopár námetov na zamyslenie.

Fakty o fajčení

- Princíp vzniku závislosti od nikotínu je rovnaký ako závislosť od opiátov
- Nikotín sa dostáva do mozgu do 10 sekúnd od inhalácie dymu
- Je až 3-krát vyššia pravdepodobnosť vzniku fajčiarskeho návyku u detí, ak fajčia rodičia
- Pasívne fajčenie škodí dospelým, ale najmä deťom
- Podľa WHO (Svetová zdravotnícka organizácia) začne denne fajčiť 80 000 až 100 000 detí
- Riziko úmrtnosti pasívnych fajčiarov je o 15 % vyššie ako nefajčiarov
- Cigaretový dym obsahuje cca 4 000 chemických látok a z toho 40 je karcinogénnych
- Na následky fajčenia zomiera v priemere každý druhý fajčiar
- Vyfajčením iba jednej cigarety si odbúrate jednu štvrtinu potreby vitamínu C v organizme
- Fajčiace dievčatá a ženy užívajúce antikoncepciu si 10-krát zvyšujú riziko vzniku žilovej trombózy
- U mužov dokázateľne znižuje pohyblivosť spermií
- Expozícia prachu a chemických zmesí v pracovnom ovzduší (výpary organických rozpúšťadiel, dráždivé plyny) napr. v zvaračských, autoopravárenských, lakovníckych dielňach, chemických laboratóriách, akumulátorovniach pôsobí u fajčiarov sumačne alebo znásobujúco, a tak zvyšuje riziko nezvratného poškodenia dýchacích ciest a pľúc, resp. iných životne dôležitých orgánov
- Po definitívnom zanechaní fajčenia klesá riziko rakoviny a pľúcnych chorôb spôsobených fajčením na úroveň nefajčiara až po 12 - 15 rokoch

Ochorenia súvisiace s fajčením

- Oči = sivý zákal, vznik nevyliečiteľnej makulárnej degenerácie
- Koža = vrásky
- Uši = častejšie zápaly stredného ucha
- Zuby = žltnutie, rýchlejší vznik zubných kazov a ochorenia ďasien (paradontóza)
- Pľúca = priedušková astma, emfyzém (chorobné zväčšenie pľúc), chronická bronchitída - v 75 % môže vyústiť do chronickej obštrukčnej choroby pľúc a emfyzému, rakoviny pľúc
- Žalúdok = zápaly a vredy = prekancerózy
- Cievy = riziko trombóz, Burgerova choroba (upchanie ciev na nohách a následná amputácia)
- Zažívacie ústroje = rakovina - jazyka, pažeráka, hrtana, žalúdka, pankreasu, hrubého čreva, konečníka
- Reprodukčné orgány = disfunkcie potencie, poruchy plodnosti
- Vylučovacie orgány = obličky, močový mechúr

Z množstva odvykacích metód vyberáme

Biorezonancia - potlačí fyzickú závislosť od cigariet, nie však psychické a motorické návyky fajčiara. Terapeutický účinok spočíva v odstránení chuti na cigaretu pomocou nízkofrekvenčného vlnenia tzv. magnetickej rezonancie, preto nie je vhodná pre ľudí s kardiostimulátorom a pre tehotné ženy.

Elektronické cigarety - SZO ich používanie veľmi neodporúča, pre obsah ampúl.

Tieto cigarety neprodujú klasický dym, fajčiar inhaluje zmes studenej pary, nikotínu či zvolenej príchute. Pri kúpe treba sledovať výrobcu a obsah ampule zabudovanej v prístroji, lebo môžu obsahovať aj rakovinotvorné zmesi (napr. alycol).

Text: Mgr. Zlatica Pôbišová,

Vojenský ústav hygieny a epidemiológie Bratislava

Kontakt: MUDr. IVAN ŠAVRDA,

riaditeľ ústavu - vedúci hygienik MO SR

Tel.: 0960 501 400 alebo 0903 820 691

e-mail: ivan.savrda@mil.sk

Do You Speak English?

acquisition - získanie; prírastok

conciliation - zmierenie

frisson - mrazenie

domicile - trvalé bydlisko

indemnity - poistenie; odškodné, náhrada škody

reminder - upomienka; spomienka

modernistic - nápadný, ultramoderný

finalization - dokončenie, ukončenie, finalizovanie

ache - bolesť

prefatory - úvodný

frizzy - kučeravý

liberalness - štedrosť; tolerancia, liberálnosť

conclusion - stručnosť

acerbic - trpký

remnant - zvyšok, zbytok; pozostatok

acid - kyselina

conductive - vodivý

predictor - predvídať

indecisive - nerozhodný, váhavý, kolísavý; neurčitý, nejasný

frontage - fasáda, priečelie

acquittal - oslobodenie

remissness - nebanlivosť, povrchnosť, nezodpovednosť

frostbitten - omrznutý

professorship - profesúra

quittance - oslobodenie (od platenia, od povinnosti)

POČÍTAČE

Čistému je všetko čisté

V dnešnej časti nepravidelných článkov o veciach okolo IT sa odkloníme od bežných tém a povieme si niečo o čistote. Lebo aj svet informačných technológií by mal dodržiavať hygienu. Tak sa poďme pozrieť na to, ako by sme mali jednotlivé komponenty udržiavať.

Obrazovky, monitory a LCD panely sú na tom najlepšie. Ich čistenie sa obmedzuje na zotretie prachu. Pri zvýšenom znečistení sa používajú čistiace handričky alebo emulzie. Slušný výrobca štandardne dodáva čistiacu handričku, ktorá nepoškodzuje jemný povrch obrazovky. Čistiace emulzie musia byť taktiež určené na LCD monitory. Monitory CRT mali povrch z odolného skla, no monitory LCD spravidla používajú plast. Výhodou je cena a hmotnosť, nevýhodou je nižšia odolnosť.

PC skriňa je to hučiacie čudo pod stolom. Skrýva sa v nej celý počítač a niekedy aj niečo viac. Vzhľadom na výkon (a iné technické záležitosti) je skriňa plná ventilátorov. Prúd vzduchu, ktorý ňou prechádza, prináša čiastočky prachu. Prach sa vďaka statickému náboju lepí na vnútro skrine, ostáva tam a negatívne ovplyvňuje výkon aj životnosť počítača. Prach odstraňujeme prúdom vzduchu, len nie v uzavretej miestnosti. Skriňu vyneste von, otvorte a poriadne, ale opatrne vyfúkajte. Je možné, že váš počítač potom pôjde tichšie a lepšie.

Myš chytáme prakticky neustále. Jej povrch by sme mali pravidelne čistiť prostriedkami s dezinfekčným účinkom. Spodná časť myši je technická záležitosť a ak ste nikdy

Informácie

Sekretariát Zväzu vojakov SR - 911 27 Trenčín
voj. tel.: 333 818,
civil. tel./fax: 032 - 743 00 41, mob. 0903 849 729
e-mail: ur@zvazvojakov.sk

nečistili guľôčku na myši, tak by ste s tým nemali začínať a radšej si zaobstarať optickú myš. Tie sú v tomto ohľade takmer bezúdržbové. Iba niekedy sa zanesú trecie plochy, po ktorých sa myš pohybuje a treba ich poutierať.

Zariadením, ktoré sa čistí najhoršie, je klávesnica. Zachytáva všetky čiastočky ľudského tela. Vlasy, chlpy, odumretú kožu, pot. Okrem toho, samozrejme, aj prach, omrvinky, kávu a iné radosti. Klávesnicu by sme mali aspoň raz za týždeň „vysypať“. To znamená prevrátiť klávesmi nadol a poriadne vytrieť. Raz do roka by sme ju mali vyčistiť poriadne, lebo o klávesoch platí to isté čo o povrchu myši. Nečudo, že klávesnica stráca pôvodné farby a mení sa na škaredú sivú mapu najpoužívanejších kláves. Najlepšie riešenie je rozobrať klávesnicu a ponoriť neelektrické časti do jemného roztoku saponátu, či iného prostriedku na odstraňovanie mastnoty. Ak sa však na rozobratie klávesnice necítite (má asi 110 dielcov a neskladá sa najľahšie), odporúčame jemne navlhčenú handričku a veľa trpezlivosti.

Pri čistení ktorejkoľvek časti počítača treba dodržiavať zopár logických pravidiel. Nikdy, naozaj nikdy nič nečistíme zapnuté. Ak ideme niečo čistiť, je najlepšie to vytiahnuť zo zásuvky (predtým, pochopiteľne, korektne vypnúť). Dôležitým krokom je sušenie – nikdy čerstvo vyčistené súčasti počítačovej zostavy nezapíname, kým nie sú dokonale suché. A posledné pravidlo: pri čistení by sme si mali dávať pozor, aby sme nič nepokazili, nezlomili, neodlepili či neodtrhli.

Text: kpt. Peter Garaj

PROTOKOL (78. časť)

Skratky na pozvánkach

Keď dostaneme pozvánku, treba si ju riadne prečítať a dodržiavať všetky informácie v nej uvedené. Špeciálne časť o predpísanom oblečení. Často sa stretneme s anglickým alebo francúzskym výrazom, nuž ak si nie sme celkom istí, nechajme si radšej poradiť.

Na pozvánke sa píšú rôzne skratky, ktoré sú veľmi dôležité:

Black Tie – Čierny motýlik so smokingom

White Tie – Biely motýlik s frakom

Dark suit – Tmavý oblek s bielou košeľou a decentnou kravatou

Formal dress – Spoločenský oblek prevažne tmavej farby

Lounge suit – Vychádzkový oblek, kde sa môžu použiť aj pestré kravaty

Casual – Neformálne oblečenie

R.S.V.P. (repondez s'il vous plaît – ráčte láskavo odpovedať) nás pobáda k tomu, aby sme sa v každom prípade ozvali hostiteľovi a potvrdili účasť, alebo sa ospravedlnili za neúčasť. Ozveme sa okamžite, aby hostiteľ nestrácal čas a zabezpečil si miesto nás náhradu.

RLO (ráčte láskavo odpovedať) znamená to isté ako R.S.V.P. Ak je na pozvánke **R.S.V.P.** (Regrest only, alebo len Regrest only) zavoláme na uvedené telefónne číslo len vtedy, keď sa ospravedľujeme, že sa akcie nezúčastníme.

Ak sa ospravedľujeme, je vhodné uviesť opodstatnený dôvod. Ak sme sa už ospravedlnili, nemôžeme počítať s tým, že sa na akcii zúčastníme.

Mimoriadne významných hostí, ktorí sú veľmi vyťažení, pozývame dvoma pozvánkami. Prvou asi dva mesiace pred akciou a druhou, ak potvrdia účasť, dva týždne pred akciou. Na druhej pozvánke je poznámka – **p.m** (pour memoire / na pripomienku) a na túto pozvánku sa už neodpovedá. Na pozvánkach sa môže objaviť skratka pre nedochvilných hostí **s.t.** (sine tempore – prídte presne) alebo **c.t.** (cum tempore – čas príchodu je voľný). Do divadla prídeme vždy načas, na večeru s desaťminútovým oneskorením, na koktail prichádzame a odchádzame kedykoľvek.

Na pozvánke sa dočítame, či sme pozvaní len my, alebo aj náš partner. Zvykne sa uvádzať „pán Novák s manželkou“. Ale to nezaväzuje, aby sme na akciu išli výhradne s manželkou. Môžeme s pokojným svedomím vziať aj snúbenicu, priateľku, kolegyňu a dokonca aj partnera rovnakého pohlavia. Aby sa pozvaní hostia nedostávali do zbytočných problémov, je lepšie uviesť „pozvánka platí pre dve osoby“ alebo „s partnerom“.

Na akciách so zasadacím poriadkom sa ubezpečíme, že pri stole bude miesto aj pre našu partnerku. Na spoločenské akcie nikdy neberieme malé deti.

Text: Miloš Arnold
oddelenie protokolu KaMO

DUCHOVNÉ SLOVO

Pozdrav z Afganistanu

V mene tých, ktorí sme v Afganistane, chcem pozdraviť všetkých čitateľov a našich priateľov, kolegov, všetkých známych na našom krásnom Slovensku.

Doma nám popri plnení pracovných a rodinných povinností ani nepríde, že žijeme na krásnom kúsku Zeme. Hoci ani nie tak prostredie, ale ľudia a ich vzťahy sú hlavným zdrojom pozitívneho pocitu pokoja a šťastia. Samozrejme, starosti o zajtrajšok, napríklad čo bude so zmenami sociálneho systému zabezpečenia vojakov, možné zmeny v štruktúrach ozbrojených síl nám vojakom nedávajú spávať. Je to prirodzené a pochopiteľné, človek má starosť o svoju budúcnosť.

Vidiac, ako žijú ľudia v Afganistane, ako deň čo deň bojujú o prežitie, s akou biedou sa boria, mi skutočne prichodí povedať, že tie moje starosti sú ničím oproti tým, ktoré vidím tu. Ako vojenský kaplán toho veľa nevidím, oveľa viac vidia chlapi zo strážnej jednotky, ktorí sú denno-denne v neustálom kontakte s miestnymi. A naši ženisti, ktorí odmínúvajú ešte stále neprebádaný povrch afganskej zeme. Oveľa viac vidia naši kolegovia z provinčného rekonštrukčného tímu (PRT), ktorí sa tvorbou projektov usilujú pomáhať pri budovaní infraštruktúry, pri výchove či vo vzdelávaní Afgancov. Oveľa viac o tom, ako sa žije v biede a neistote, vedia naši vojaci z operačných mentorovacích a styčných tímov (OMLT). A o tom, s čím sa stretávajú naši chlapi z odmínovacej jednotky (EOD), čo všetko vidia, čo skutočne môže kruto zmeniť život človeka alebo ho oň pripraviť, o tom sa neodvážim ani písať.

Prechádzajúc denník misie ISAF som natrafil na múdre príslovie, ktoré hovorí, že vďačnosť je najkrajšia vlastnosť. A preto nezabúdajme byť vďační za všetky dobrodenia, ktoré sa nám dostávajú v podobe zdravia, blízkych, ozajstných priateľov, pokojného života, či možnosti dovolenkového oddychu počas týchto prázdninových dní.

mjr. Jozef Michalov,
starší kaplán SLOVCON ISAF Afganistan

Rezort v rozhlase

Na vlny Slovenského rozhlasu sa od leta opäť vrátilo vojenské vysielanie. Každú stredu po 16.00 h na Rádiu Slovensko a každý pondelok po 14.00 h na Rádiu Regina sa bude hlásiť so svojimi vstupmi a príspevkami zo života rezortu obrany Miroslav Minár. V publicistickej relácii K veci, ktorú Slovenský rozhlas vysiela v pracovných dňoch o 18.30 h, sa do konca roka s vojenskými témami stretneme päťkrát. Termíny vysielaní budú zverejnené na internetovej stránke MO SR.

(pv)

PSYCHOLÓG RADÍ

Nikdy nikomu never...

Tieto negatívnymi emóciami silne nabité slová, vyjadrujú postoj určitého typu ľudí k sebe, svojmu životu, k ostatným a k okolitému svetu.

Vyjadrujú životné krédo ľudí trpiacich paranoidnou poruchou osobnosti, ľudí s tendenciami k nadmernému podozrievaniu, nedôvere, obviňovaniu a spochybňovaniu. Sú prehnane citliví na svoje osobné údaje, obávajú sa ako s nimi bude naložené a zdráhajú sa vám veriť. Takmer vždy majú sklon sa cítiť napadnutí alebo ukrivdení a okamžite reagujú hnevom alebo protiútokom.

Paranoidní si budú vždy vysvetľovať dobromyseľný humor aj slová úprimnej chvály ako ponižovanie a útoky. Cítiť z nich chlad, emocionálny odstup a nedostatok zmyslu pre humor. Ich nedostatok dôvery má za následok silný odpor voči akémukoľvek vonkajšiemu vplyvu a kontrole.

Seba vnímajú paranoidní bez poškvrny a toto je vo vzťahu s nimi najfrustrujúcejšie.

Čo sa týka myšlienkových procesov, sú paranoidní ľudia dichotómne mysliace tvory. Majú čierno-biele videnie sveta. Buď ste s nimi, alebo proti nim. Prekrúcajú realitu tak, aby zapadala do ich predpojatostí o tom, že svet a všetci ľudia v ňom sú nepriateľskí a nespoľahliví. Na dôvažok, paranoidné poruchy osobnosti majú v porovnaní s inými poruchami osobnosti oveľa väčšiu tendenciu reagovať násilím. Treba si uvedomiť, že aj medzi paranoidnými typmi však existuje široké rozpätie v stupni závažnosti poruchy a aj to, každý z nás sa občas dopúšťa kognitívnych omylov, či prehrškov proti logickému mysleniu.

Paranoidná porucha osobnosti je celoživotný vzorec. Zmena je pomalá a dostavuje sa veľmi ťažko. Ak nemáte na výber, pokúste sa trpezlivo pracovať na nastolení dôvery a nenaliehajte na paranoidného aby vám predčasne dôveroval. Zaujmite pozíciu tzv. „verbálneho holdingu,“ ktorá spočíva v aktívnom počúvaní a ponúknutí bezpodmienečného rešpektu, akceptácii a empatii. Spory o detaily sa len zbytočne zvrhnú do konfliktov a následného odstupu a izolácie paranoidného. Musíte sa však vyhnúť tomu, aby ste sa pripojili alebo schvaľovali paranoidné myslenie a musíte ho pevne konfrontovať s jeho správaním ak je hostilné, znevažujúce alebo ohrozujúce. A hlavne, buďte nekompromisní, ak ide o vaše zdravie a zdravie vašich detí.

kpt. Martin Bittner

Vojaci troch armád vystúpili na Mariánsku horu

Druhý júlový víkend sa uskutočnila v poradí už 16. národná púť Ordinariátu Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR. Na najväčšiu púť na Slovensku prišlo viac ako dvesto vojenských pútnikov a ich rodín, policajtov, príslušníkov väzenskej a justičnej stráže, ako aj zástupcov ozbrojených síl z Poľska a Spolkovej republiky Nemecka. Mariánsky sviatok Navštívenia Panny Márie si na levočskej hore uctilo pontifikálnou svätou omšou viac ako pol milióna veriacich.

Pútnikov v uniformách, medzi ktorými nechýbal ani 2. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Jaroslav Vývlek, privítal v levočskom kostole Minoritov ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek. V príhovore vzdvihol úlohu, ktorú zohráva v živote príslušníkov ozbrojených zložiek rodina. Pripomenul tiež, že začíname sláviť Jubilejný rok 1150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie.

Pútnikov v uniformách, medzi ktorými nechýbal ani 2. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Jaroslav Vývlek, privítal v levočskom kostole Minoritov ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek. V príhovore vzdvihol úlohu, ktorú zohráva v živote príslušníkov ozbrojených zložiek rodina. Pripomenul tiež, že začíname sláviť Jubilejný rok 1150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie.

Text a foto: Jozef Žiak

Anketárska sieť jubiluje

V analytickom procese posudzovania vykonanej práce a hľadania ciest ako zlepšiť plnenie úloh Ozbromených síl Slovenskej republiky má už dlhé roky neodmysliteľné miesto práca vojenských sociológov. Sociologickými výskumami sa darí pozitívne ovplyvňovať situáciu v sociálnej politike rezortu. Výskumy prispievajú k optimalizácii personálnej politiky a aj vďaka nim sa začala riešiť kríza personálneho manažmentu skôr, než prepukla naplno.

Za výsledkami práce vojenských sociológov sa skrýva aj práca vyškolených členov anketárskej siete OS. Dobrovoľne sa podujali vziať na seba úlohu sprostredkovateľov medzi výskumníkmi a názormi profesionálnych vojakov na život, pracovné i sociálne podmienky výkonu vojenskej služby.

V roku 2002 chceli vojenski sociológovia Generálneho štábu OS SR, združení vo vojenskej sekcii Slovenskej sociologickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied, skvalitniť a zefektívniť sociologické výskumy vykonávané medzi vojakmi. Vtedajším náčelníkom Štábu personálneho manažmentu boli oslovení velitelia útvarov so žiadosťou, aby poslali na prvé školenie anketárskej siete jedného až dvoch dobrovoľníkov z radov profesionálnych vojakov. Od roku 2002 velitelia umožňujú anketárom každý rok dvakrát absolvovať školenie, na ktorom ich sociológovia pripravujú na nové výskumy.

Anketár musí veľmi dobre rozumieť obsahu dotazníka. Je prvým „respondentom“, ktorý nám – sociológom – nastavuje zrkadlo, či je dotazník zostavený zrozumiteľne, či odpovede vojakov nie sú skreslené nejednoznačnými otázkami. Anketár musí zvážiť, či má na útvare možnosť osloviť takú vzorku respondentov, akú od neho sociológovia očakávajú. Musí byť presvedčivý vo vzťahu k oslovovaným kolegom, aby boli ochotní vyplniť dotazník a aby ich presvedčil o tom, že respondent má zaručenú anonymitu. Pri vysvetľovaní podstaty dotazníka, pri objasňovaní otázok musí vedieť zachovať objektívnosť. A musí splniť časový harmonogram zberu údajov, aby bola dodržaná lehota na výskum v rámci celých OS SR.

Za roky existencie anketárskej siete anketárom prešli cez ruky celé stovky dotazníkov. Pre vojenských sociológov je najväčším úspechom vo vzťahu k práci anketárov to, že im môžu dôverovať. Od ich zodpovednosti a dodržiavania zásad práce závisí objektivita, a tým aj úspešnosť výsledkov sociologických výskumov. Za 10 rokov sa z anketárskej siete stala skupina ľudí, ktorí majú nielen spoločný záujem, ale aj veľmi dobré neformálne vzťahy. Je preto na mieste poďakovať sa im za prácu aj v mene celej vojenskej verejnosti.

Mgr. Ľuboš Berký

Každý deň sa zabije jeden americký vojak

Medzi americkými vojakmi vzrástol počet samovrážd. Od začiatku tohto roka si skoro každý deň vzal život jeden príslušník armády USA. Vyplýva to zo štatistík Pentagonu.

Za prvých 155 dní tohto roka spáchalo samovraždu 154 amerických vojakov v aktívnej službe. Počet padlých počas bojov v Afganistane je pritom za rovnaké obdobie asi o 50 percent nižší.

Zaznamenané množstvo samovrážd v armáde USA je najvyššie za ostatné desaťročie. Ide o prekvapivý trend vzhľadom na to, že v predchádzajúcich dvoch rokoch príslušné štatistiky nestúpali. Vlni bolo toto číslo nižšie o 18 a predvlni o 25 percent.

Medzi možnými príčinami sa uvádzajú zážitky z priamych bojov, posttraumatický stres, zneužívanie liekov či osobné finančné problémy vojakov. Armáda tiež zápasí so zvýšeným počtom sexuálnych útokov, prípadov alkoholizmu, domáceho násillia v rodinách vojakov a rôznych disciplinárnych deliktov.

Zo štatistík vyplýva, že väčšie riziko v tomto smere hrozí vojakom opakovane nasadeným do bojových akcií.

Veľkú časť samovrážd však páchajú vojaci, ktorí nikdy nezažili skutočný boj.

Počet samovrážd v armáde USA začal stúpať od roku 2006. Pentagon preto zriadil viaceré poradenské telefonické linky, zvýšil počet psychológov vyslaných s vojskými jednotkami a investoval do programov skúmajúcich riziká pre duševné zdravie vojakov.

Vaše starosti na našu hlavu

Vaše otázky a podnety očakávame na e-mailovej adrese: redakcia@mod.gov.sk. Prvú lastovičku tu už máme:

? Má v prípade rozvodu vojak nárok na zastupovanie bezplatným právny m zastupcom Úradu právnych služieb? Ak sa vojak dostane do finančnej tiesne počas rozvodového konania, môže požiadať o pomoc MO SR? Ako príklad uvádzam: vojak platí spoločné úvery (nemôže ich prestať platiť aby sa nedostal na listinu neplatičov v banke), platí si vlastné bývanie a platí výživne na deti. Z výplaty mu ostane na živobytie 100 eur a to tam nie je zarátaná strava, cestovné náklady...

! Úrad právnych služieb MO SR neposkytuje právne poradenstvo súkromným osobám. Je inštitúciou, ktorá plní úlohu v oblasti právnej služby, právneho poradenstva a právneho zastupovania len pre organizačné zložky rezortu ministerstva obrany. Teda profesionálny vojak nemá nárok na zastupovanie bezplatným právny m poradcom ÚPS MO SR počas rozvodu.

Pokiaľ ide o finančnú výpomoc, minister obrany SR podľa § 158 zákona č. 346/2005 Z.z. môže v osobitne odôvodnených prípadoch profesionálnemu vojakovi na jeho žiadosť priznať jednorazovú nenávratnú peňažnú výpomoc až 3 320 eur na prekonanie prechodnej, ním nezavinenej ťaživej sociálnej situácie. Možnosť priznania jednorazovej peňažnej výpomoci profesionálnemu vojakovi prichádza do úvahy len v mimoriadnych prípadoch (napr. strata bývania v dôsledku povodne alebo požiaru), ale až po využití všetkých iných zákonných možností (napr. poisťné plnenie) upravených v právnom poriadku Slovenskej republiky a po dôkladnom posúdení konkrétnej situácie profesionálneho vojaka.

? V prípade, že nie je možnosť finančnej výpomoci, je možné požiadať o prepustenie zo služobného pomeru z uvedených dôvodov, aj keď nemá splnený záväzok? Je nadriadený povinný prepustiť vojaka v takomto prípade?

! Podľa § 70 ods. 2 písm. a) zákona č. 346/2005 Z.z. má profesionálny vojak možnosť požiadať o prepustenie zo služobného pomeru aj pred splnením záväzku. Príslušný vedúci služobného úradu nie je povinný profesionálneho vojaka v takomto prípade prepustiť.

PhDr. Anna Štefková
vedúca OAK OdDK VÚSZ

Pavol GAJDOŠ

generálmajor in memoriam

Pavol Gajdoš sa narodil 28. 3. 1914 vo Veľkej Mani v rodine roľníka Leonarda a Kataríny, rodenej Hočkovej. Ľudovú školu navštevoval vo Veľkej Mani v rokoch 1920 – 1926. V rokoch 1926 – 1934 študoval na Reálnom gymnáziu v Nových Zámkoch a Zlatých Moravciach.

V školskom roku 1934 – 1935 absolvoval štúdium na Pedagogickej akadémii v Bratislave a pôsobil ako učiteľ. Do brannej moci bol zaradený dňom 1. 10. 1936. Prezenčnú vojenskú službu nastúpil 1. 3. 1939 v Bratislave ako vojak delostreleckého pluku 9. Už 3. marca bol odoslaný ako frekventant do Školy na dôstojníkov ľahkého delostrelectva v Josefove. Po vzniku Slovenského štátu sa 19. marca vrátil do Bratislavy a pokračoval v službe v delostreleckom pluku 9. Dňa 28. apríla ho odvelili do Školy na dôstojníkov delostrelectva v zálohe v Žiline. Po jej absolvovaní bol v hodnosti čatára aspiranta 30. 8. 1940 prepustený na trvalú dovolenku. Do civilného zamestnania nastúpil na Meštianskej škole v Humennom, kde pracoval ako učiteľ do konca roka 1940. Dňom 1. 10. 1940 ho povýšili do hodnosti dôstojníckeho zástupcu delostrelectva v zálohe. V tejto hodnosti bol 7. 1. 1941 prezentovaný do činnnej služby ako akademik vo Vojenskej akadémii v Bratislave. Po vstupe Slovenskej republiky do vojny proti Sovietskemu zväzu mu bola 4. 7. 1941 prepožičaná hodnosť poručíka delostrelectva z povolania na čas pobytu na fronte, ale už 1. 10. 1941 bol vymenovaný do hodnosti poručíka delostrelectva z povolania v služobnej kategórii dôstojníkov absolventov Vojenskej akadémie.

Na východnom fronte pôsobil od 3. 7. 1941 s delostreleckým plukom 1 ako veliteľ čaty a neskôr 1. dôstojník batérie, po reorganizácii slovenskej armády skupiny bol pred koncom prvej polovice augusta ako veliteľ batérie zaradený do delostreleckého pluku 31, ktorý patrila do zostavy Zaisťovacej divízie. V apríli 1942 bol tento delostrelecký pluk daný k dispozícii veliteľstvu nemeckej 6. armády, presunul sa od Žitomira a Ovruc na front do priestoru asi 60 km severovýchodne od Charkova. V dňoch 12. a 13. mája 1942 sa jeho jednotky ocitli v bojoch proti sovietskym tankovým jednotkám v priestore obce Ternovaja, kde padol do zajatia.

Cez zajatecké tábory do 2. čs. paradesantnej brigády v ZSSR

Bol v táboroch v Krasnogorsku a v Orankách, kde absolvoval antifašistickú školu. Prostredníctvom letákov vyzýval príslušníkov slovenskej armády, aby prechádzali na stranu ČA. Pôsobil aj medzi internovanými slovenskými vojakmi v Usmani, kde bol pluk slovenských dobrovoľníkov vytvorený z bývalých príslušníkov slovenskej 1. pešej divízie, ktorí sa dostali do zajatia na konci októbra 1943 v priestore južne od ukrajinskej Kachovky. Dňa 17. 1. 1944 bol prezentovaný do 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády v Jefremove a ustanovený do funkcie veliteľa delostreleckej batérie. O dva mesiace sa stal osvetovým dôstojníkom brigády a od 9. júna aj oddielu pre špeciálne úlohy. Do hodnosti nadporučíka delostrelectva bol povýšený 15. 9. 1944. V tomto čase bola už 2. čs. paradesantná brigáda nasadená do bojov v Karpatko-duklianskej operácii, počas ktorej bol 22. septembra vyznamenaný Československým vojnovým krížom 1939. Po leteckom presune jednotiek 2. čs. paradesantnej brigády na povstalecké územie sa zúčastnil bojov na bojiskách SNP. Po skončení organizovaného odporu povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku a ústupe do hôr zostal príslušníkom paradesantnej brigády až do jej prechodu cez front v priestore Brezna vo februári 1945. Po povýšení na kapitána (7. 3. 1945) pôsobil v 1. čs. armádnom zbore naďalej ako osvetový dôstojník 2. čs. paradesantnej brigády a od konca apríla 1945 ako osvetový dôstojník škôl pre dôstojníkov zbraní a služieb v Poprade, Kežmarku a Ružomberku.

Po skončení vojny

V polovici júna 1945 P. Gajdoša prideliť na Hlavnú správu výchovy a osvetu (HSVO) pri MNO v Prahe a 1. 9. 1945 povýšili do hodnosti štábného kapitána delostrelectva. O týždeň sa stal zástupcom náčelníka HSVO. Dňa 6. 2. 1947 ho povýšili do hodnosti majora delostrelectva a 1. 10. 1948 do hodnosti podplukovníka delostrelectva. Od 28. 3. 1947 bol odvelený na štúdium vo Vysokom vojenskom učilišti, ktoré ukončil v júni 1949. Od 1. júla pôsobil ako referent na 7. oddelení Hlavného štábu MNO, ale už na začiatku septembra nastúpil do kurzu dôstojníkov generálneho štábu pre vyššie vojenské železničné veliteľstvo, ktorý sa skončil v máji 1950. Od júna do októbra 1950 bol v prípravnej škole na štúdium v ZSSR a od októbra 1950 do konca augusta 1951 študoval v zdokonaľovacom kurze dôstojníkov železničnej dopravy v Leningrade. Dňa 3. 9. 1951 v hodnosti podplukovníka gšt. bol ustanovený za zástupcu veliteľa pre výcvik a školenie a súčasne za náčelníka školského oddelenia Železničného učilišťa v Pardubiciach. Od augusta 1952 vykonával funkciu náčelníka Železničného učilišťa a od augusta 1953 náčelníka správy vojenskej dopravy generálneho štábu. Do hodnosti plukovníka bol povýšený 28. 3. 1953. Od augusta 1954 pôsobil ako starší učiteľ skupiny prípravy vojsk katedry tyla Vojenskej akadémie Klementa Gottwalda v Prahe. Začiatkom novembra 1955 prevzal funkciu náčelníka správy prepravy vojsk v Bratislave, pred koncom novembra 1962 sa stal náčelníkom Krajskej správy vojenskej dopravy v Bratislave a začiatkom júla 1968 zástupcom náčelníka kádrovej správy MNO v Prahe. V roku 1969 bol preradený do zálohy a zamestnal sa na Ministerstve pôšt a telekomunikácií SSR ako riaditeľ odboru. Zomrel v Bratislave 24. 10. 1994. Pri príležitosti 50. výročia víťazstva nad fašizmom ho prezident Slovenskej republiky 1. 5. 1995 vymenoval do hodnosti generálmajora in memoriam.

doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc.
Vojenský historický ústav Bratislava

Sovietsky bratranec BMW

Motocykel M-72 s postranným vozíkom je súčasťou expozície Vojenského historického múzea v Piešťanoch. Motocykel pribudol do zbierok od Klubu veteránov vojenskej automobilovej a pancierovej techniky z Bratislavy.

Vystavený motocykel je verziou M-72M z rokov 1956 až 1960, ktorá má v porovnaní s vojnovými prevedeniami určité odlišnosti. Iný tvar blatníkov, karter motora, štíty brzd, iné kolesá a navyše koleso postranného vozíka je odpružené pomocou skrutej tyče. Pohon motocykla zabezpečuje vzduchom chladený plochý dvojvalcový motor s objemom 746 cm³ a výkonom 16,2 kW. Motocykel s kolískovým rámom je vybavený štvorrýchlostnou prevodovkou s nožnou a ručnou zasúvacou pákou a mechanickými brzdami. Hriadeľom je poháňané zadné koleso, ktoré má teleskopické odpruženie vpredú aj vzadu.

Nemecká inšpirácia

Vývoj motocykla s postranným vozíkom sa začal koncom 30. rokov 20. storočia v špeciálnom vývojovom oddelení Moskovského motocyklového závodu. Vedúci konštrukčného N. P. Serďukov mal bohaté skúsenosti zo stáží v závodoch BMW na výrobu leteckých motorov v Nemecku. Získal aj kontakty na technikov mníchovskej pobočky firmy BMW, kde sa vyrábali motocykle radu BMW R-71. Pri tvorbe nového motocykla preto použil aj konštrukčné poznatky z tohto motocykla, ktorý bol v tom čase vo výzbroji Wehrmachtu.

Na jar 1941 prototyp motocykla pod označením M-72 predviedli zástupcom velenia Červenej armády. V auguste 1941 prevzala armáda prvé sériovo vyrábané motocykle M-72. Väčšinu z nich prideliť prieskumným jednotkám.

Vzhľadom na rýchly postup nemeckých vojsk sa začalo od 21. októbra 1941 sťahovanie Moskovského motocyklového závodu a jeho kooperujúcich súčastí na Ural, do mesta Irbit. Tu mu prideliť priestory bývalého pivovaru. V nových priestoroch sa postupne rozbiehala výroba motocyklov M-72 a výroba postran-

ZÁKLADNÉ TTD MOTOCYKLA M-72

Hmotnosť motocykla	220 kg
Hmotnosť motocykla s prívesným vozíkom	340 kg
Dĺžka	2 380 mm
Šírka	1 590 mm
Výška	1 000 mm
Nosnosť	tri osoby a sto kilogramov nákladu
Maximálna rýchlosť	85 km/h
Objem palivovej nádrže	22 litrov
Spotreba	5 až 10 litrov na 100 km

ných vozíkov. Prvá skupina motocyklov M-72 sa v Irbite vyrábala od 25. februára 1942 z dielcov, ktoré presťahovali z Moskvy. Do konca druhej svetovej vojny továrň v Irbite vyrobila 9 799 kusov M-72.

Motocyklový pluk dorazil do Prahy

Červená armáda vytvárala od roku 1944 samostatné motocyklové pluky, ktoré mali vo výbave dvesto až tristo motocyklov, výzbrojených guľometom Degťarev. Boli to pohyblivé jednotky. V ranných hodinách 9. mája 1945 dorazil na severný okraj Prahy 50. samostatný motocyklový pluk pod velením plukovníka Kalinina.

V roku 1953 začal Moskovský motocyklový závod vyvážať motocykle M-72 do štátov východnej Európy, najmä pre potreby armády a polície. Od roku 1954 začal pre armádne potreby vyrábať tieto motocykle aj Kyjevský motocyklový závod. Tieto výrobky boli známejšie pod neskorším názvom Dneper.

Motocykel M-72 používala aj československá vojenská jednotka v Sovietskom zväze, najmä ako veliteľský a spojovací prostriedok. Okrem toho ich používali aj v rámci prieskumnej jednotky. Prvý československý armádny zbor na konci roka 1944 mal v prevádzke viac ako osemdesiat motocyklov M-72. Po ukončení druhej svetovej vojny pokračovali dodávky do československej armády. Vydržali v službe až do šesťdesiatych rokov. Motocykle M-72 používali predovšetkým prieskumné jednotky. Po vyradení z výzbroje ich armáda postupne odovzdávala jednotkám Ľudových milícií. Do československej armády ako náhradu za motocykel M-72 zaradili motocykle značky Jawa.

Text: Anton Ščasnovič VHÚ – VHM

Foto: Miroslav Mihalík

Motocykel M-72M s postranným vozíkom zo zbierkového fondu VHÚ – VHM Piešťany